

Johanna Lamminen

KATULASTEN MAAILMA - KORUTYÖPAJATOIMINNAN
MERKITYS KATULASTEN AUTTAMISKEINONA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2012

KATULASTEN MAAILMA - KORUTYÖPAJATOIMINNAN MERKITYS KATULASTEN AUTTAMISKEINONA

Lamminen, Johanna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Joulukuu 2012
Ohjaaja: Siren, Anja
Sivumäärä: 50

Asiasanat: katulapsi, katulapsityö, korutyöpaja

Opinnäytetyössä tutkittiin katulapsiin kohdistuvaa korutyöpajaa auttamismenetelmänä Egyptin Kairossa. Korutyöpaja toimii paikallisen Hope Village Society:n nuorten katuäitien turvakodilla suomalaisen Kulttuurikameleontit Ry:n kanssa yhteistyössä. Korutyöpajaa ei ollut aiemmin arvioitu lainkaan, joten tarvetta tutkimukselle oli. Ajatus tutkimuksesta syntyi Kulttuurikameleontit Ry:stä käsin.

Tutkimuksen teoreettinen osa avaa katulapsi määritelmää ja sen monimuotoisuutta. Se tutkii katulapsen kohtaamaa todellisuutta maapallollamme. Teoriaosuus pohjautuu aiempiin katulapsitutkimuksiin. Tutkimuksen teoreettisessa osassa kävi ilmi, että usein katulapsiin kohdistuvat auttamismekanismit ovat lähtökohdiltaan vääränlaisia, ne lähtevät auttajien, ei katulapsien tarpeista. Tutkimus tutki Hope Village Societyllä toimivaa korutyöpajaa tämän näkökulma mielessä pitäen.

Tutkimus tutkii korutyöpajaa auttamismenetelmänä katulapsille. Tutkimuskysymykset olivat seuraavat: miten sekä kohderyhmä että viranomaiset toiminnan näkevät ja kohtaavatko näkemykset toisensa. Tutkimus on kvalitatiivinen ja se tehtiin käyttäen teemahaastattelua. Haastatteluita tehtiin viidelle katulapsityölle, jotka korutyöpajassa käyvät sekä turvakodin johtajalle, korutyöpajan aluille panijalle, aikaisemmalle opettajalle sekä nykyiselle ohjaajalle.

Tutkimuksen tuloksista ilmeni korutyöpajan olevan toimiva käytäntö katulapsityössä. Tutkimuksessa nousi esille se, että toiminnan merkitys katulapsityöille voidaan kiteyttää henkilökohtaisten taitojen kasvattamiseen, elämänhallinnan ja toimeentulon parantamiseen sekä itsetunnon että oman arvon ja merkityksen tunteen kohoamiseen. Viranomaiset näkivät korutyöpajan merkityksen katulapsityöille hyvin samansuuntaisesti painottaen kuitenkin enemmän taitojen ja itsetunnon merkitystä kuin toimeentuloa.

THE WORLD OF STREET CHILDREN - THE MEANING OF JEWELRY WORKSHOP AS A HELPING MECHANISM FOR STREET CHILDREN

Lamminen, Johanna
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
December 2012
Supervisor: Siren, Anja
Number of pages: 50

Keywords: street child, working with street children, jewelry workshop

Thesis studied jewelry workshop for street children as a helping mechanism in Cairo, Egypt. Jewelry workshop works in the local NGO Hope Village Society`s shelter for young street mothers in co-operation with Finnish Kulttuurikameleontit Ry. Jewelry workshop has never been studied before so there was a need in that field. The need for this thesis came from Kulttuurikameleonti Ry.

Theoretical part of the thesis is opening the definition and diversity of street children. Theoretical part is studying the reality that street children are facing. It is based on previous studies for street children. Theoretical part shows that many helping mechanisms for street children are based on a wrong kind of a background. Their starting point is to work from the helpers needs instead of the street children needs. Thesis studies Hope Village Society`s jewelry workshop with keeping that perspective in mind.

Thesis studies jewelry workshop as a helping mechanism for street children. Research questions were: how does the target itself and the authorities see the action and do they face with their thoughts. The thesis is qualitative and it was made using theme interview. The interviews were made to five street children girls who were working in the jewelry workshop and to the shelters director, jewelry workshop`s initiator, former teacher and current teacher.

The results from the study revealed that jewelry workshop is working nicely for street children. Study revealed that the jewelry workshop improves personal abilities, life skills and improving welfare as well as making the girls feel better and more meaningful about themselves. The authorities saw the same meaning with the girls emphasising more about the skills and self-esteem than subsistence.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	KATULAPSI.....	8
2.1	Määritelmä	8
2.2	Lapsesta katulapseksi.....	10
2.3	Katulapsen kohtaama todellisuus.....	12
2.3.1	Lapsen oikeuksien sopimus.....	14
2.3.2	Katulapsien kirjoittamattomat oikeudet	15
2.4	Katulapsi Egyptissä.....	17
3	KATULAPSITYÖ.....	18
3.1	Mitä katulapsi-ilmiölle tehdään?.....	18
3.2	Kulttuurikameleontit Ry	22
3.2.1	Toisella katsomalla -hanke	22
3.2.2	Kairon katulapset -kehitysyhteistyöhanke.....	23
3.3	Hope Village Society (HVS)	24
3.3.1	Katulapsesta kansalaiseksi.....	24
3.3.2	Korutyöpaja Mokattamin nuorten katuäitien turvakodilla	28
4	TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	29
4.1	Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus.....	29
4.2	Menetelmät	30
4.3	Haastattelujen teemat ja toteutus	31
4.4	Kohderyhmä.....	33
4.5	Tietojen analysointi ja eettisyys	34
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	36
5.1	Korutyöpaja tyttöjen näkökulmasta	36
5.2	Korutyöpaja viranomaisten näkökulmasta.....	39
5.3	Kohtaavatko edellä mainitut?	42
6	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	45
	LÄHTEET.....	50

Street Children

*On this cold winter`s night
Only poor street children are in sight
No blankets, no shoes
How on earth will they make it through
Besides their cold faces,
Wet legs and muddy traces.
They stand here all alone
With no umbrella nor a phone.
It`s such a sad sight
To be out, on this cold night,
You should be in bed all nice and tight
Not wet and cold, with no one to hold.
You are precious, where you ever told?
Someone should know
Just where would they go?
For, it is a sin!
For these poor street children.
To be in a plain sight
On this cold, wet winters night.*

Agendri Naidoo, Etelä-Afrikkalainen runo

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni omaa mielestäni erityisen tärkeän sisällön ajatellen, kuinka paljon maailmassamme elää lapsia Agendri Naidoon runon mukaisessa todellisuudessa. Aihe kiinnostaa minua ja palvelee tulevaisuuttani erityisen hyvin. Katulapsitutkimus on sydäntäni lähellä ja tulevaisuudessa uskon työskenteleväni heidän parissaan, joten opinnäytteen tekeminen kyseisestä aiheesta tuntuu erityisen läheiseltä ja tarkoituksenmukaiselta. Koen, että tietoisuutta katulapsista tulisi levittää ympärilläni Suomessa, jotta katulapsi hankkeita ja apukeinoja tai niihin tukea löytyisi myös hyvinvointivaltiomme syövereistä. Tahdon herättää opinnäytteen lukijan katulapsimaailman todellisuuteen, sillä katulapsiongelma on globaali ongelma, josta puhutaan vähän.

Tutkimukseni teoreettinen osa avaa katulapsi ilmiötä yleisesti maailmalla, sillä katulapsi-ilmiö ei ole uusi ja se ulottuu koko maapalloomme. Teoriaosuus on oiva tietopaketti katulapsista. Se avaa katulapsi käsitteen monimuotoisuutta ja kertoo katulapsen elämän haasteista. Kerron myös mitä auttamiskeinoja on maailmalla ja avaatan Egyptissä toimivien Kulttuurikameleontit Ry:n sekä Hope Village Societyn toimintaa.

Tutkimus on kvalitatiivinen ja menetelmänäni käytin teemahaastattelua. Tutkimuksen tarve on lähtenyt Kulttuurikameleontit Ry:ltä, taholta, joka lähetti minut työskentelemään Kairoon. Opinnäytteeni menee heidän käytettäväkseen heidän tarpeidensa mukaisesti. Tutkin katulapsityötä Kulttuurikameleontit Ry:n yhteistyökumppanin Hope Village Societyn nuorten katuäitien turvakodista Egyptin pääkaupungista Kairosta käsin. Olin itse tutkimassa paikan päällä nuorten katuäitien turvakodilla toteutettavaa korutyöpajaa, joka on upea mahdollisuus tyttöjen tulevaisuutta ajatellen. Tein tutkimushaastattelun korutyöpajan toiminnasta sekä työpajalla käyville tytöille että heidän kanssaan työskenteleville viranomaisille. Tavoitteena on selvittää miltä Hope Village Societyn korutyöpaja tuntuu tytöistä ja kohtaavatko viranomaisten näkemykset tyttöjen ajatusten kanssa.

Olin Kairossa havainnoimassa katulapsia Hope Village Societyn nuorten katuäitien turvakodilla Mokkatamilla kaksi kuukautta. Haastatteluni tein suurimmaksi osin tuon

ajan sisällä. Painotan työssäni katulapsia ja heihin kohdistuvaa työtä, ensin yleisesti maailmalla mennen syvemmälle tutkimukseeni Egyptissä Hope Village Societyn työpajatoiminnan toimivuuteen katulapsien näkökulmasta ottaen mukaan heidän ympärillä toimivien työntekijöiden näkökulman työhönsä.

Opinnäytteen luku 2 käsittelee katulapsi käsitteen määritelmän monialaisuutta. Luvussa kerrotaan myös hieman katulapsien evolutiivisesta kulusta ja historiasta. Siinä käydään läpi myös katulapsen kohtaamaa todellisuutta, miltä katulapsen arki saattaa näyttää. Luvussa kerrotaan myös omana osionaan Egyptin katulapsien tilanteesta. Luku 3 tarkkailee katulapsityötä maailmalla yleisesti. Luvussa käydään läpi myös tahoja, jolta tutkimuksen tarve on lähtenyt, Kulttuurikameleontit Ry:tä yhdessä yhteistyökumppaninsa Hope Village Societyn kanssa. Luvussa paneudutaan heidän työskentelymenetelmiinsä Egyptissä sekä kerrotaan mitä nämä järjestöt ovat. Neljännessä luvussa kerrotaan tutkimuksen suorittamisen vaiheista ja menetelmistä. Siinä avataan myös tutkimuksen tarkoitusta ja lähtöperää. Tutkimuksen tulokset löytyvät luvusta 5. Ne esitellään niin tyttöjen kuin viranomaisten näkökulmasta nitoen ne viimeisenä yhteen, miten ne kohtaavat toisensa.

2 KATULAPSI

2.1 Määritelmä

Katulapsi käsitettä on vaikea avata sen monimuotoisuudesta johtuen (Marrengula 2010, 18). Yhdistyneet Kansakunnat ovat yrittäneet selventää käsitettä seuraavasti: ”katulapsia ovat kaikki lapset ja nuoret, jotka asuvat (sanon laajimmassa merkityksessä sisältäen hylätyt rakennukset, kaatopaikat jne.) kadulla ilman riittävää suojaa”. Kyseistä määritelmää on kuitenkin syytetty liian yleiseksi. UNICEF määrittelee katulapset alle 18-vuoden ikäisiksi lapsiksi ja nuoriksi, joilla on heikot siteet perheeseensä tai siteitä ei ole olemassa lainkaan ja, jotka pitävät katua pääsääntöisenä ja ensisijaisena elinympäristönään. (Peurala 2001, 3.)

Katulapset voidaan karkeasti jakaa kahteen kategoriaan. On lapsia, jotka kuluttavat aikansa kadulla mutta heillä on suojapaikka yöksi (children on the streets) (Kielland & Tovo 2006, 118). He käsittävät noin 60 % katulapsista. Tämä ryhmä viettää suurimman osan aikaansa kadulla, usein tehden töitä. Toinen ryhmä käsittää lapset, jotka asuvat kaduilla (children of the streets). Nämä lapset pitävät katua kotinaan ja samastuvat siihen. Usein nämä lapset muodostavat keskenään ryhmiä nukkuen vajoissa ja etsien ruokansa kaduilta. Tämän ryhmän lapset elävät kaduilla itsenäisesti tehden itse päätöksensä, vaikka heillä saattaa olla satunnaisia yhteyksiä kotiinsa. Noin seitsemällä prosentilla lapsista ei ole minkäänlaisia yhteyksiä vanhempiansa. He ovat hylättyjä lapsia, jotka ”selviytyvät” itsenäisesti fyysisistä ja psyykkisistä tarpeistaan. (Peurala 2001, 4.) Tosiasiassa monet lapset ovat jossain noiden kahden välillä, katulapsien ryhmä on erittäin heterogeeninen. Lapsia on vaikea kategorisoida, sillä heidän taustat ja syyt katulapseuteen ovat niin erilaisia. (Kielland & Tovo 2006, 118.)

Katulapset ovat usein orpoja tai hylättyjä lapsia. Monet heistä kuitenkin ovat itse päättäneet karata huonoista kotioiloista, hyväksikäytöistä tai kotimaansisäisistä konflikteista. (Kielland & Tovo 2006, 56.) Suuri joukko lapsia näkee parhaana vaihtoehtona lähteä kotikylästään kaupunkiin rakentamaan parempaa tulevaisuutta, sillä kaupunki yleensä nähdään ainoana mahdollisena vaihtoehtona. Kaupunkeihin tullessaan lapset joutuvat huomaamaan, että tarinat, joita he olivat kuulleet hyvästä kaupun-

kielämästä, eivät välttämättä pidä paikkaansa. Elämä kaupungeissa voi olla hyvin hankalaa ja näistä syistä ajautuvat katulapsiksi. (Kielland & Tovo 2006, 116-117.) Muita yleisiä syitä, jotka ajavat lapsia katulapsiksi ovat muun muassa seuraavat: erittäin köyhistä perheistä lähtöisin olevat lapset tai lapset joiden perheet ovat jonkinlaisissa kriiseissä, voivat ajautua katulapseksi. Kaltoin kohteluun kotonaan joutuneet lapset, kodittomat lapset perheineen tai sisaruksineen ja karanneet lapset ovat myös yleisiä syitä kadulla olemiseen. Katulapsiksi ajautuvat ovat usein myös päihdeongelmaisia, AIDS- ja sotaorpoja, pakolaisia ja entisiä lapsisotilaita. Katulapsia ovat myös ”mafia lapset”, joiden työtä seuraa organisoidut rikollisryhmät, sekä lapset, jotka asuvat turvakodeissa ja oleskelevat päivät kaduilla. (Kielland & Tovo 2006, 118.)

Erinäisissä tutkimuksissa on todettu poikia olevan enemmän katulapsina. Maailmanlaajuisesti jopa 85-90% katulapsista. Tämän nähdään johtuvan erilaisista sosio-kulttuurisista syistä. Lukuun ei ole täysin uskomista, sillä todellinen tyttöjen lukumäärä katulapsista voi olla piilotettuna heidän luonteenomaisiin olemuksiinsa olla vähemmän näkyvillä kuin pojat. Esimerkiksi tyttöjen näkymättömyys voi selittyä vuorokauden ajasta. Tytöt ovat näkyvillä katukuvassa yöaikoina, jolloin on otollisin aika seksityölle tai he voivat esimerkiksi työskennellä katujengeissä. Pojat taas yleensä työskentelevät näkyvämmiin, kuten autojen pesun, kenkien kiillottamisen, kerjäämisen sekä kaupustelun parissa. Syynä tyttöjen vähäisyyteen voi myös olla sosio-kulttuurisissa taustoissa ajatellen naisen ja miehen asemaa perheissä. Afrikan maissa esimerkiksi poikia kannustetaan itsenäistymään hyvin nuorina ja tytöille painotetaan kotiin jäämistä. (Marrengula 2010, 19-20.)

Katulasten voidaan virheellisesti arvella olevan suhteellisen uusi, kehitysmaiden suurkaupunkeihin liittyvä sosiaalinen ongelma. Todellisuus on aivan toinen. Vanhempien huolenpidon ulkopuolella, omasta toimeentulostaan huolta pitäviä lapsia elää ja on elänyt jo pitkään eri puolilla maailmaa, mukaan lukien Eurooppa. Jo 1200-luvulta on kertomuksia Keski-Euroopassa esiintyneistä lasten ristiretkistä. Tuolloin joukoittain lapsia lähti vaeltamaan kohti Luvattua maata. Elanto oli hankittava joko varastamalla tai kerjäämällä. Osa lapsista joutui aikuisten hyväksikäyttämiksi, jotkut kuolivat matkalla ja monet päätyivät orjakauppiaiden saaliiksi. Myös Yhdysvalloissa suuren laman aikaan on sanottu olleen tuhansia kodittomia tyttöjä ja poikia, unohta-

matta Saksaa ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Sota jätti suuren määrän lapsia ja nuoria selviytymään omin avuin. (Ruokolainen 1999, 37.)

Vaikka katulapsiksi kutsuttuja lapsia ja nuoria on ollut jo vuosisatojen ajan, varsinainen katulapsia koskeva tutkimus on vielä alkutekijöissä. Se on suppeaa ja usein jää huomiotta ilmiön monimutkaisuus, jonka taustalla on psykologisten ja sosiaalisten tekijöiden lisäksi myös kyseisen yhteiskunnan kulttuuriin ja historiaan liittyviä seikkoja. On ymmärrettävä, että katulapsi-ilmiö on kosketuksissa eri maiden historian eri vaiheissa olleisiin käsityksiin ja suhtautumiseen avioliiton ulkopuolella syntyneisiin lapsiin, orvoiksi jääneisiin sekä heitteille jätettyihin lapsiin ja miten tällaisten lasten hoito on kulloinkin järjestetty. (Ruokolainen 1999, 38.)

Katulapsi-ilmiötä voidaan lähestyä eri näkökulmista. Se yleensä liitetään köyhyyteen ja syrjäytymiseen ja se saatetaan nähdä sosiaalisena ongelmana. Sitä voidaan pitää myös vakavien perheen sisäisten ongelmien ilmentymänä. Selitystä katulapsi-ilmiöön haetaan joskus myös lasten ja nuorten käytöshäiriöistä ja seikkailunhalusta. (Ruokolainen 1999, 42.)

Monesti katulapsilla tarkoitetaan eteläisen pallonpuoliskon lapsia, joiden on toimeentulon hankkimiseksi oltava julkisilla alueilla. Pohjoisessa samantapaisia piirteitä omaavia lapsia kutsutaan karkureiksi tai kodittomiksi. Heistä käytetyillä nimityksillä on erilainen vivahde kuin katulapsi-sanalla. (Ruokolainen 1999, 43.) Totuus on kuitenkin se, että katulapsia on joka puolella. UNICEF on arvioinut katulapsia olevan maailmanlaajuisesti 100 miljoonaa; 40 miljoonaa Latinalaisessa Amerikassa, 30 miljoonaa Aasiassa, 10 miljoonaa Afrikassa ja loput 20 miljoonaa Euroopassa, Kanadassa, Australiassa ja USA:ssa. Argumentti katulapsien läsnäolosta vain kehitysmaissa eteläisellä pallonpuoliskolla on siis väärä. (Marrengula 2010, 24.)

2.2 Lapsesta katulapiseksi

Sosiologi Yves Marguerat kertoo vuosia kestäneistä afrikkalaisten katulapsien tutkimuksistaan löytäneensä viisi askelmaa, jotka tapaavat toistua ennalta arvattavasti katulapsi-ilmiön evolutiivisessa kiertokulussa (Kielland & Tovo 2006, 119).

Ensimmäiseksi askeleeksi hän kertoo varhaisen epätietoisuuden. Tällä hän tarkoitti tilannetta, jossa katulapsia on vähän, ihmiset ovat tietämättömiä heistä ja heidän tekemisistään. Lapset eivät ole vuorovaikutuksessa keskenään. Tällainen tilanne on tyypillinen pienemmissä kaupungeissa. (Kielland & Tovo 2006, 119.)

Seuraavaa askelmaa hän kuvaa stabilisaatioksi, jossa ihmiset alkavat huomaamaan tilanteen ja pitävät lapsia riesana. Lapsien on puolustettava itseään ja omaisuuttaan toisiltaan. Tässä vaiheessa lapsilla ei ole organisoitua yhteyttä toisiinsa mutta systemaattista (seksuaalista) hyväksikäyttöä kohdistuu vanhemmilta nuorempiin. (Kielland & Tovo 2006, 119.)

Kolmatta vaihetta hän kutsuu rakennelman vaiheeksi, jossa järjestäytyminen on pysyvää ja usein hyvin väkivaltaisten jengien pyörittäminä vahvojen johtajien vauhdittamana. Tälle vaiheelle on ominaista jengiytyminen myös ulkoisesti käyttäen jengin sisäisiä koodeja, kuten hiustyyliä, tatuointeja ja pukeutumista lisäten solidaarisuuttaan jengiä kohtaan. Huumeiden käyttö on hyvin yleistä jengien vallitessa. Neljäs vaihe on ”naisellistumisen” vaihe, jossa ensimmäiset tytöt liittyvät jengeihin usein johtajien tyttöystävinä. (Kielland & Tovo 2006, 119.)

Viimeistä vaihetta Marguerat kutsuu ”vastatoimi yhteiskunnaksi” (countersociety). Nuorisoyhteiskuntien ilmaantuminen normaalin yhteiskunnan rinnalle on totaalinen murros kansalliseen kulttuuriin. Siteet biologisiin perheisiin ja etnisiin ryhmiin päättyy. Katulapsille ja –nuorille syntyy lapsia, joilla on normaalisti lyhyt elinajan odotus ja tulevaisuudessa nämä lapset saavat seuraavan sukupolven kaduilla. (Kielland & Tovo 2006, 119.)

Samankaltaista evolutiivista kiertokulkua kuvaa myös Peurala (2001). Hän painottaa katulapsien vaiheittaista urakehitystä katulapseksi jakaen kiertokulun viiteen tekijään seuraavasti:

Ensimmäisessä kohdassa on kysymys lapsen biologisista tekijöistä eli lapsen sukupuolesta ja iästä. Toinen tekijä koskee perhettä, sen sisäisiä suhteita, muotoa, parisuhteiden kiinteyttä ja laatua, perheen taloudellista tilannetta sekä maahanmuuttaja-

perheissä lisäksi sitä, kuinka perhe on integroitunut kaupunkiin. Kolmannessa tekijässä on puhtaasti kyse kadusta ja siitä millainen kuva lapsella on kadusta. Tähän sisältyy tarkastelu lapsen edeltäviin kontakteihin henkilöihin, jotka tuntevat kadun entuudestaan, lapsen harjoittamia aktiviteetteja kadulla, lapsen liittymistä ryhmään, ongelmia poliisin kanssa ja ilmenevää väkivaltaa lasten välillä. Neljännessä tekijässä on kyse siitä tärkeästä välimatkasta, jonka lapsi joutuu kulkemaan kadun ja kodin välillä. Tähän tekijään sisältyy lapsen eloonjäämisstrategiat, joita lapsi kohtaa muuttaessaan kaupungin keskustaan. Viimeinen tekijä on maan taloudelliset ja sosiaaliset sekä sosiaalipoliittiset tilanteet. (Peurala 2001, 5-6.)

Toiset näistä vaiheista ja tekijöistä ovat hyvinkin pitkiä ja voimakkaita toisten ollessa lyhyitä ja heikkoja. Tähän lapsen niin sanottuun urakehitykseen katulapiseksi vaikuttavat edellä mainitut tekijät, joiden välillä voi esiintyä monia erilaisia muodostelmia ja ne ovat riippuvaisia toisistaan. Nämä vaiheet ovat samat niin kehitysmaiden kuin kehittyneiden maiden katulapsille. (Peurala 2001, 5.)

2.3 Katulapsen kohtaama todellisuus

Katulapset kohtaavat monia vaaroja kaduilla. He ovat suuressa vaarassa joutua muun muassa seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi. He ovat systemaattisesti seksuaalisen häirinnän ja raiskauksien kohteina. Kyseisiä kammottavia tekoja tekevät niin aikuiset, vanhemmat katulapset, poliisiviranomaiset kuin myös sosiaalityöntekijät, joiden tulisi antaa suojaa lapsille. Malawista on kammottava esimerkki vankilaviranomaisista, joille vangit maksavat katulapsien salakuljettamisesta vankiloihin. ”Ostaja” tekee rahaa ”vuokraamalla” lapsia toisille vangeille. Vangeista puolet on HIV-positiivisia. (Kielland & Tovo 2006, 138.)

Fyysiset vammat ovat yleisiä seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi joutuneilla lapsilla. Vammoja voi ilmetä joka puolella kehoa, erityisesti vaginaalis- ja anaalialueella sekä suun alueella. Nämä osat lapsen kehoa ovat usein haavoittuvia ja näin ollen erityisen alttiita sukupuolitaudeille, laittaen lapset erityiseen vaaraan saada tauteja kuten HIV/AIDS. Monet seksuaalisen väkivallan uhreiksi joutuneista tytöistä tulevat lisäksi raskaiksi. On sanomattakin selvää, että raskaana oleminen nuorena tai jopa lapsena,

köyhissä oloissa ja usein sosiaalisesti ulkopuolella yhteiskunnasta sisältää suuria terveydellisiä riskejä puhumattakaan traumasta, joka voi jäädä joutuessaan synnyttämään raiskaajan lapsen. (Kielland & Tovo 2006, 138.)

Psyykkiset reaktiot näyttävät riippuvan lapsen iästä, tuen määrästä, jota hän saa, hyväksikäytön tavasta sekä lapsen sietokyvystä. Pienet lapset näyttävät vetäytyvän itseensä, sillä heillä on rajalliset kyvyt käydä läpi kokemaansa. Hyväksikäytetyt lapset kärsivät usein masennuksesta, painajaisunista, univaikeuksista, peloista, ahdistuneisuudesta, itsesyytöksistä sekä syyllisyydentunteista. Nämä vaikuttavat lapsen kehitykseen ja oppimiseen muun muassa oppimisvaikeuksina ja vaikeuksina luoda sosiaalisia suhteita. (Kielland & Tovo 2006, 139.)

Katulapsien psyykkisiä sairauksia on tutkittu vähän. Liettuassa tehdyn tutkimuksen mukaan 49% vastanneista tytöistä ja 28% vastanneista pojista kertoivat yrittäneensä itsemurhaa jossain elämänsä vaiheessa. Monet Etelä-Amerikan katulapsista ovat riskissä sairastua erinäisiin psyykkisiin sairauksiin, kuten masennukseen, äärimmäiseen aggressioon ja itsensä säännölliseen viiltelyyn, jotta he kestäisivät sosiaaliset vaikeutensa ja elämän tuskansa. Irakilaiset lapset kohtaavat epävarmuutta olemassaolostaan päivittäin. Tämä vaikuttaa haitallisesti heidän psyykkisen hyvinvointinsa kehittymiseen, usein johtaen väkivaltaisiin taipumuksiin ja käytökseen. Tämä on yleistä myös Lähi-Idässä ja Gazan alueella. Afrikassa osalla katulapsista on taustallaan traumaattisia kokemuksia entisinä lapsisotilaina tai ollessaan sisäisten konfliktien tai sotien keskellä, tämä voi aiheuttaa lapsille tuskallisia ja traumaattisia muistoja ja emotionaalisia traumoja. (Dabir & Athale 2011, 55.)

Katulapsien päihdeongelmat ovat hyvin laajamittaisia. Lapset käyttävät liiman haistelemisesta heroiniin, mitä milloinkin on saatavilla. Yleisimpiä päihteitä ovat liiman, bensen ja sytytysnesteiden haistelu, marihuana, kokaiini ja valium ja halvat alkoholi-juomat, liiman haistelu näistä yleisimpänä. Huumeiden käyttö on johtanut HIV/Aidsin levinneisyyteen katulapsien parissa yhteisien neulojen käytön myötä. Esimerkiksi Pakistanissa lähes 90% katulapsista on käyttänyt useita huumausaineita, heistä 65% käyttäen liuottimia. Lapsia on myös käytetty huumeiden salakuljettamiseen. (Dabir & Athale 2011, 56.)

Katulapset ovat eittämättä myös lapsityövoiman uhreja. Heidän on työskenneltävä pysyäkseen hengissä. He voivat joutua tekemään oikeastaan mitä tahansa saadakseen päivittäiset tarpeensa tyydytetyiksi. Lapsilla voi jopa olla omia pieniä yritystoimintojaan, kuten kengänkiillottamista tai purukumin myymistä. Lapset joutuvat myös varastelemaan, kerjäämään ja harjoittamaan prostituutiota. Joissain tapauksissa lapsilla saattaa olla takanaan ja tukenaan aikuinen ihminen kontrolloimassa, auttamassa ja neuvomassa. (Kielland & Tovo 2006, 117.)

Katulapset joutuvat myös valtiovallan uhreiksi. Muun muassa Keniassa heitä saadaan pidättää epäilyksestä rikolliseen toimintaan tai vain sosiaalisesta vastuusta käsin, käytännössä siis syyttä. Katulapsia pidetään oikeuden edessä aikuisen vertaisena ja lukitaan samoihin selleihin aikuisien kriminaalien kanssa huonoihin fyysisiin oloihin. Sellit ovat usein täynnä ja poliisilaitokset tungoksissa väenpaljoudesta, selleissä ei ole vessaa tai sänkyä. Pidätettyinä lapset saavat vain hyvin vähän ruokaa ja riittämättömästi vettä. Lapset joutuvat myös poliisien hakatuiksi ja ahdistelluiksi joutuen olemaan sellissä viikkoja tietämättömänä tulevaisuudestaan ja ilman oikeusviranomaisten langettamaa laillista tuomiota. (Dabir & Anthale 2011, 160-162.) Myös Egyptissä katulapset joutuvat pelkäämään valtiovaltaa mielivaltaisten pidätyksien pelossa (Turvakodin johtaja Sayed henkilökohtainen tiedonanto 27.1.2012).

2.3.1 Lapsen oikeuksien sopimus

Lapsen oikeuksien sopimus- julkaisun johdannossa sanotaan sopimuksen olevan ”laaja lapsen oikeuksien peruskirja, jonka käytännön merkitys on jatkuvasti kasvamassa sekä kansallisen tason lasten aseman edistäjänä että kansainvälisen lasten hyväksi tehtävän työn välineenä”. Sopimus on ratifioitu 190 maassa ja se sisältää lasten ihmisoikeuksia koskevat yleisperiaatteet. Somalia ja Yhdysvallat ovat ainoat maat, jotka eivät ole ratifioineet sopimusta. Suomessa se on ollut lain tasoisena jo kesästä 1991 lähtien. (Ruokolainen 1999, 28.)

Lapsen oikeuksien sopimus sisältää 54 artiklaa. Ne on jaoteltu sopimuksen sisältämiin oikeuksiin seuraavasti:

1. Yleiset sopimukset

Niihin kuuluvat oikeus elämään, kidutuskielto, ajatuksen-, uskonnon- ja ilmaisunvapaus, tiedonsaantioikeus ja oikeus yksityisyyteen.

2. Suojelutoimenpiteitä vaativat oikeudet

Ne sisältävät toimenpiteet, joilla lapsia suojellaan seksuaaliselta ja taloudelliselta hyväksikäytöltä, huumausaineiden käytöltä sekä huonon kohtelun ja laiminlyönnin kohteeksi joutumiselta.

3. Kansalaisen asemaan liittyvät oikeudet

Niihin kuuluvat oikeus kansalaisuuden saamiseen, henkilöllisyyden säilyttämiseen, vanhempiensa kanssa pysymiseen (jollei lapsen etu määrää toisin) ja oikeus palata yhteyteen vanhempiensa kanssa.

4. Kehitystä ja hyvinvointia koskevat oikeudet

Niihin sisältyvät oikeus kohtuulliseen elintasoon, terveyteen ja peruspalveluihin, sosiaaliturvaan, koulutukseen ja vapaa-aikaan.

5. Erityisolosuhteissa tai ”erityisen vaikeissa olosuhteissa” eläviä lapsia koskevat oikeudet

Näitä sovelletaan muun muassa pakolaisiin, orpoihin ja kehitysvammaisiin. Erityissäännöksissä käsitellään adoptiota sekä vähemmistöryhmiin ja alkuperäiskansoihin kuuluvien lapsien oikeuksia. Lisäksi on säädöksiä erilaisten väärinkäytösten kohteeksi joutuneiden lapsien toipumisen edistämiseksi sekä alle 15-vuotiaiden sotilaaksi värväämisen kieltämiseksi.

6. Menettelytapoja koskevat määräykset

Ne koskevat erityisesti kymmenjäsenen asianajajakomitean nimeämistä. Komitean tehtävänä on seurata sopimuksen säätämien velvoitteiden toteuttamista. (Ruokolahti 1999, 28-29.)

2.3.2 Katulapsien kirjoittamattomat oikeudet

Ei ole yllättävää, etteivät katulapset nauti Lapsen oikeuksien sopimuksessa kirjattuja oikeuksia. Olisikin erittäin hyvä laatia omat erityisoikeudet lapsille, jotka elävät ”erityisen vaativissa ja vaikeissa oloissa”, joihin katulapset kuuluvat. Ensimmäisenä oikeutena katulapselle on olla tulematta leimatuksi. Kaikki katulapset, siellä eläminen tai työskenteleminen, ei automaattisesti tarkoita, että he olisivat prostituoituja, huu-

meidenkäyttäjiä tai rikollisia. Eivätkä he välttämättä ole heitteille jätettyjä lapsia. Useimmilla heistä on perhe. (Ruokolainen 1999, 31.)

Toisena ”kirjoittamattomana” oikeutena on tulla paikkansapitävällä tavalla kuvatuksi, tutkituksi sekä lasketuksi. Tällä Ruokolainen (1999) tarkoittaa edellytystä, että tutkittaessa katulapsia noudatetaan tieteellisiä, eettiset periaatteet huomioonottavia menetelmiä ja, että julkaistu tieto on totuudenmukaista ja ettei umpimähkään arvioida lukumääriä eikä tehdä umpimähkäisiä tapausesimerkkejä, joilla pyritään ”todistamaan oikeaksi” hyvää tarkoittavien auttajien oletuksia. Kolmas oikeus on oikeus työntekoon kohtuullisella palkalla ja kunnollisissa olosuhteissa siihen asti, että sosiaaliturva antaa lapselle mahdollisuuden olla työskentelemättä vaarantamatta oman ja perheen elatuksen. Heillä tulee olla työsuhteturva ja samanlainen palkka kuin aikuisilla jos he tekevät samaa työtä kuin aikuiset. Lapsia tulee luonnollisesti suojella vaaroilta, jotka ovat erityinen uhka nimenomaan kehitysiässä olevien fyysiselle terveydelle, mielelle ja tunne-elämälle. Työtä tekeviltä lapsilta ei pidä kieltää koulunkäyntiä. (Ruokolainen 1999, 31.)

Modernissa lapsuuskäsityksessämme lapsi kuuluu perheeseen. On kuitenkin katulapsien oikeuksien mukaista taata heille oikeus myös heidän omiin, perheen ulkopuolella oleviin ystävyyssuhteisiin ja tukiverkostoihin ja näitä on kunnioitettava ja annettava niiden vahvistua. Viidentenä oikeutena on katulapsen omista tarpeista lähteviin, ei auttajan oletuksiin pohjautuviin palveluihin. Virheellisiin arviointeihin perustuva auttaminen saattaa ilahduttaa auttajia, mutta todellisuudessa vain tuhlaa resursseja. Kuudentena on oikeus seksuaalisuuteen. Tällä tarkoitetaan oikeutta päättää omasta seksuaalisuudestaan ja oikeutta siihen, että katulasten parissa työskentelevät aikuiset suhtautuvat kunnioittavasti katulasten seksuaalikokemuksiin. (Ruokolainen 1999, 31.)

Katulapsella tulee olla oikeus myös suojeluun toissijaiselta hyväksikäytöltä. Tällä Ruokolainen (1999) tarkoittaa oikeutta olla joutumatta kurjuudella mässäilevän, heikkoutta liioittelevan, haavoittuvuutta korostavan ja uhriksi leimaavan julkisuuden kohteeksi. Myös katulapsilla on oltava oikeus yksityiselämään. Viimeiseksi oikeudeksi kerrotaan olevan oikeus tulla suojelluksi niin kutsutuiden huolenpitoorganisaatioiden aiheuttamilta vahingoilta, tarkoittaen, että katulapsilla on oikeus

edellyttää, että erilaisissa projekteissa ja avustusohjelmissa työskentelevä henkilökunta on asianmukaisesti koulutettua, hankittua, tuettua ja johdettua. Auttamistoinnin perusteeksi ei saa riittää lapsien pois saanti kaduilta. Yhteiskunnan on asetettava tasovaatimukset ohjelmille, joilla katulapsia autetaan. (Ruokolainen 1999, 31.)

Lasten oikeuksien toteutumisen lähtökohtana on aina tahto ja keinot, jos nämä puuttuvat ei pelkällä lainsäädännöllä ja sopimuksilla ole todellista merkitystä. Tehokkain keino köyhien lasten auttamiseen ja olosuhteiden parantamiseen on lainsäädäntö, joka käy käsiksi köyhyyden rakenteellisiin syihin. (Ruokolainen 1999, 31.)

2.4 Katulapsi Egyptissä

Egypti on pitkään vähätellyt tai kokonaan kieltänyt katulapsiongelman maassaan. Katulapset ovat ”näkymättömiä” kansalaisia syntymätodistuksen-, ja henkilöllisyystodistuksen puuttumisen vuoksi. Heillä ei tästä johtuen ole pääsyä julkisiin sosiaali- ja terveydenhuoltoon, kuten koulutuksen piiriin tai terveydenhuoltoon. Poliisit ovat pidättäneet lapsia säännöllisesti ja katulapset ovat olleet halveksunnan kohteena yhteiskunnassa. Pidätysten yhteydessä lapset ovat joutuneet kokemaan fyysistä-, seksuaalista- sekä psyykkistä väkivaltaa. Egyptin vallankumous vuonna 2011 toi katulapsi ongelman kuitenkin päivänvaloon. Vallankumouksen johdosta poliisin rooli muuttui ja näin ollen myös katulasten oltavat, heidän ei enää tarvitse pelätä poliisia. Tästä syystä katulapsia näkyy kaduilla entistä huomattavasti enemmän. Unicefin arvioiden mukaan Egyptissä on noin miljoona katulasta, joista suurin osa asuu noin 20 miljoonan asukkaan Kairon kaduilla. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.)

Egyptin yhteiskunta kohtelee kadulla asuvia, kerjääviä tai kaupustelevia lapsia rikollisina ja riesoina. Yhteiskunta vastaa katulasten tarpeisiin ajatuksella ”itse olette syyllisiä ahdinkoonne”. Haavoittuvimmassa asemassa ovat tytöt, joista useat päätyvät katuäideiksi. Katulapset altistuvat sukupuoleen katsomatta seksuaaliselle hyväksikäytölle, prostituutiolle, saasteille, väkivallalle, lialle, melulle sekä vakaviin sairauksiin (tuberkuloosi, kolera, anemia, HIV, Aids, sukupuolitaudit). Lapset hakevat kovaan elämäänsä hetken unohdusta huumausaineista, muun muassa liiman haistelusta. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.)

Egyptin katulapsiongelma on pahentumassa, sillä taloudellinen tilanne Egyptissä on huonontunut. Kohoavat elinkustannukset ajavat lisää perheitä ahdinkoon. Tämä lisää katulapsien määrää, sillä suurimmat syyt kadulla asumiseen ovat perheiden köyhyys, väkivalta, sisäiset ristiriidat, tilanahtaus sekä lapsimäärät. Egyptissä toimii muutamia katulapsia auttavia kansalaisjärjestöjä, joista Kulttuurikameleontit ry:n yhteistyökumppani Hope Village Society on vanhin ja tunnetuin. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.)

3 KATULAPSITYÖ

3.1 Mitä katulapsi-ilmiölle tehdään?

Suurin syy katulapsi ongelmaan on köyhyys. On lähes ääretön määrä toimia, joita toteutetaan tauotta hallituksissa sekä paikallisissa että kansainvälisissä kansalaisjärjestöissä, jotka pyrkivät vähentämään köyhyyttä ja edistämään yleistä hyvinvointia yhteiskunnissa. Suuremmin kiinnostuksen katulapsi-ilmiöön omaavat kansainväliset ja kansalliset instituutiot ja hallitukset sekä kansalaisjärjestöt, jotka ovat omistettu edistämään ja suojelemaan lasten oikeuksia. Esimerkkinä voisinkin mainita UNICEF (Marrengula 2010, 226), joka on työskennellyt ympäri maailman lahjoittamalla rahaa projekteille ja aloittaen aina vaan uusia projekteja. UNICEF on aloittanut katulapsityönsä vuonna 1986. Se on järjestö joka on pelastanut enemmän lapsia kuin mikään muu järjestö (Dabir & Athale 2011, 164).

Kehitysmaissa katulasten tilanne on erittäin huolestuttava ja voidaan sanoa jopa epätoivoinen. Useat valtion laitokset ovat voimattomia kyseisen ongelman edessä. Monien valtioiden tulisi tehdä poliittisia ratkaisuja katulapsien hyväksi, jotta saataisiin katulapsien tilanne helpotettua ja kasvun saataisiin pysähtymään. Tällainen poliittisten ratkaisujen teko onkin saanut jo osissa valtioissa alkunsa, sillä jotkut valtiot ovat antaneet uusia sääntöjä lastensuojeluun ja –puolustukseen. Kuitenkin käytännössä lasten suoriin ja välttämättömiin tarpeisiin vastaavat eri järjestöt ja yksityiset henkilöt. (Peurala 2001, 10.) Tällaisia esimerkkejä löytyy esimerkiksi mainitsemani Hope

Village Society Egyptissä ja samankaltainen järjestö esimerkiksi Perussa ja Uruguayssa.

Egyptissä katulapsityö painottuu hyvin pitkälle yksityisille järjestöille valtion tuella. Tuki on niin pieni, että sitä voisi kutsua nimelliseksi tueksi. Järjestöt ovat täysin riippuvaisia yksityisistä lahjoittajista. Järjestöjä Egyptissä on muutamia, niistä ensimmäinen vuonna 1988 perustettu Hope Village Society. Sen tavoitteena on työskennellä sekä lapsien että heidän perheidensä kanssa niin, että lapsi voisi tulevaisuudessa palata takaisin kotiin. Jos tavoite on mahdoton, antaa Hope Village Society mahdollisuuden lapselle asua turvakodeissa, joita pääkaupungissa Kairossa on 13. Näissä lapset saavat asua niin pitkään kunnes he saavat ammatin itselleen, jotta pystyvät elättämään itsensä tai naimisiin menoon saakka, jolloin (yleensä tyttö) muuttaa puolisonsa luo. Myös syntymätodistusten saanti on yhtenä tavoitteena Hope Village Societyllä, jotta katulapsista saataisiin virallisia kansalaisia oikeuksineen. (Turvakodin johtaja Sayed henkilökohtainen tiedonanto 27.1.2012.)

Egyptin valtiolla on myös oma katulapsityönsä. Se on johtaja B. Sayedin mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 27.1.2012) huonossa maineessa katulapsien keskuudessa. Valtion turvakodilla on 100 sänkypaikkaa katulapsille. Turvakodilla on vankilan maine ollen iso halli, jossa sängyt sijaitsevat lukitussa tilassa. Katulapsi päätyy valtion laitokseen oikeuden päätöksellä pidätyksen jälkeen. Katulasta pidetään laitoksessa lukittuna 18-vuoden ikään asti tai siihen asti, että hänen omaisensa tulevat hakemaan lapsen pois. Ennen tammikuun 2011 vallankumouksen alkua katulapsia ei paljoa näkynyt Kairon kaduilla, sillä he pelkäsivät pidätyksiä, jotka päättyivät valtion laitokseen. Vallankumouksen jälkeen poliiseja ei kaduilla näy, tämä on saanut katulapset liikkeelle. (Turvakodin johtaja Sayed henkilökohtainen tiedonanto 27.1.2012.)

Katulapsien pidätyksien ja vangitsemisien epäoikeudenmukaisuutta vastaan taistellaan ainakin Keniassa. Siellä katulapsia vangitaan aikuisten kanssa samoihin selleihin laittaen lapset samalle viivalle aikuisten vankien kanssa. Keniassa yksityiset järjestöt ovat aloittaneet kiireellisen tarpeen mukaan erottamaan sosiaalihuoltoa kriminaalihuollosta. Nämä kaksi ovat olleet hyvin paljon yhteistyössä katulapsi työssä käytännössä niin, että katulapsia on vangittu syystä, että lapsi on katulapsi unohtaen alleen sosiaalihuollon tarpeet. Järjestöt kannustavat lainvalvonnan viranomaisia siir-

tämään lain kanssa ristiriitaan joutuneet lapset lastenlaitoksiin vankiloiden sijaan. (Dabier & Athale 2011, 160.)

Marrengula (2010) painottaa yhteisön tärkeyttä katulapsityössä Mosambikissa. Sosiaalityöntekijät kouluttavat paikallisia ihmisiä, jotta katulapsiongelma päästäisiin, he toimivat ikään kuin neuvottelijoina lapsien ja yhteisön välillä. Tämänkaltaisen työ on erityisen tärkeää Mosambikin kaltaisissa maissa, joissa rahalliset resurssit eivät riitä hoitamaan sosiaalityötä maalaisalueilla, joihin välimatkat ovat pitkiä ja ihmiset asuvat hyvin kaukana toisistaan. Yhteisötyössä on kuitenkin kääntöpuolensa. Se kaa-
taa taakkaa laajennetuille perheille ja naapureille, usein tarkoittaen äitejä ja isovanhempia, joiden tulisi työskennellä jo entuudestaan tiukassa taloudellisessa tilanteessa vielä lisälapsien hyväksi. Usein juuri nuo ihmiset ovat niitä, joilla ei ole mitään tuloja ja heidän oletetaan työskentelevän ilmaiseksi. Mosambik on tästä oiva esimerkki, ollen maa, jossa isovanhemmat ja naapurusto ovat pääasiallisena tukena lapsien suojelemisessa ilman minkäänlaista tukea virallisilta lastensuojelu ohjelmilta. (Marrengula 2010, 60-62.)

Marrengula (2010) kertoo Mosambikin pääkaupungissa Maputossa olevan 40 eri järjestöä, jotka työskentelevät kaupungin katulapsien hyväksi, tästä huolimatta katulapsiluvut ovat nousussa. Tämä herättää kysymyksen järjestöjen työn laadusta, mikä vialla ohjelmissa? Marrengula (2010) selittää asiaa sillä, että järjestöt eivät katso kontekstia eivätkä kulttuurisia taustoja, vaan työskentelevät tavoitteenaan saada lapset pois kaduilta takaisin koteihinsa, tarjoten heille perustarpeet kuten ruuan ja suojan hetkellisesti. Toinen tapa auttaa katulapsia on ”lukita” heidät kuntoutuslaitoksiin kyseenalaistamatta lapsien motiiveja olla kadulla tai haluavatko he olla kuntoutuksessa vai eivät. Ohjelmien puutteellinen yhteistyö lapsien kanssa sekä yhteisöjen tekemät päätökset ottamatta lapsen näkökulmaa huomioon ovat Marrengulan (2010) näkemyksen mukaan yksi suurimmista syistä miksi ohjelmat eivät toimi käytännössä. (Marrengula 2010, 32.) Samankaltaisia auttamismenetelmiä käytetään muun muassa Egyptissä.

Katulapsien lukumäärän on hyvin vaikea arvioida, eikä tässä ole poikkeusta Euroopassakaan. Euroopassa lukumäärien saaminen voi vaikeutua erityisesti sillä, että kaikki kaupungit eivät edes halua laskea kaduilla asuvien lapsien lukumääriä, koska

ilmiö ei sopisi suunniteltuun kaupunkikuvaan. Tämänkaltaisen ajattelu on eittämättä ongelmallinen ajatellen katulapsien avun tarpeita. Lissabon on yksi harvoista Euroopan kaupungeista, joka kutsuu kadulla paljon aikaa viettäviä lapsia yhteisellä nimellä ”katulapsiksi”. Se on myös kaupunki, jossa tarjotaan apua katulapsille yksityisten laitosten kautta ja katulapsi ongelmaa pyritään täsmentämään. (Peurala 2001, 13.)

Suomessa ei uskota olevan katulapsia. Ajatusta kadulla elävistä lapsista ilman minäänlaista aikuiskontaktia pidetään erittäin harvinaisena ja lähes mahdottomana. On kuitenkin muistettava, että katulapsi käsite on hyvin monimuotoinen. Sen sijaan esimerkiksi Ruotsissa arvioidaan, että Tukholman kaduilla asuisi noin 50 katulasta ympäri vuoden. Saattaakin olla, että Suomessa tällaisia lapsia ei ole saavutettu eri palveluiden kautta. Suomessa on olemassa palveluja, jotka toimintatapansa puolesta sopisi myös katulapsille. Alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret voivat esimerkiksi yöpyä Punaisen Ristin turvataloilla, silloin kun vaihtoehtona on rappukäytävä tai katu. Seurakunnat ovat myös järjestäneet useiden kaupunkien kaduille viikonloppuisin huoltopartioita. Nuorille on myös järjestetty erilaisia tiloja, joissa he voivat viettää aikaansa ja saada keskustelu apua aikuisilta. (Peurala 2001, 14.)

Vaikka kehitysmaiden ja Euroopan sekä muiden kehittyneiden maiden katulapsiongelmissa on paljon yhteisiä piirteitä, voisi eroavaisuuksien tarkastelusta olla hyötyä, kun palveluja pyritään kehittämään, sillä Euroopassa ja muissa kehittyneissä maissa katulapsi on usein vaaleaihoinen tyttö keski- tai suurituloisesta perheestä, joka ei ole jättänyt kotiaan lopullisesti. Vastaavasti kehitysmaissa katulapsi on usein poika, joka on lähtenyt kodistaan pysyvästi. (Peurala 2011, 15.) Katulapsiin kohdistetuissa toimituksissa tulisi ottaa huomioon myös tilastot, joissa on käynyt ilmi katulapsien ikäjakama. Niistä on tullut esille, että kehittyneiden maiden katulapset ovat yleensä yli 16-vuotiaita ja kehitysmaiden katulapset 11-16 -vuotiaita. On huomattava myös kulttuuriset erot lapsikäsityksessä, sillä se vaikuttaa katulapsien kohtaamaan todellisuuteen kaduilla. Ei voida siis tehdä yleisiä käytänteitä ympäri maailman katulapsien hyväksi. (Marrengula 2010, 22.)

Dabir ja Athale (2011) painottavat joustavuutta. He kertovat tutkimuksessaan, että kaikkein tehokkaimpia ovat ne tukikeinot, jotka toimivat joustavasti. Tukiohjelmat tulisi räätälöidä niin, että ne palvelevat kaduilta tulevia lapsia ja nuoria, joiden elä-

män tärkeimpiä arvoja on vapaus. Tämä on pidettävä mielessä, sillä kadulta tulleelle lapselle tai nuorelle voi olla suuria vaikeuksia sopeutua ja integroida itsensä hyvin jäsenneltyyn ympäristöön. Jotta ohjelmat olisivat vaikuttavia, tulee työntekijöiden olla todella kärsivällisiä, sillä nämä asiakkaat saattavat tulla ja lähteä esimerkiksi keskukselta moneen kertaan. Avoimien ovien periaate on siis tärkeä sillä se antaa lapsien ja nuorien kulkea vapaasti kadun ja avun väliä niin kauan kunnes he ovat valmiita ottamaan avun lopullisesti vastaan. Joustavuus ja kärsivällisyys ovat siis avainkeinoja pitkäaikaista kuntoutusta ajatellen. Tämänkaltaisen toiminta ei ole niin helposti toteutettavissa suurissa yksiköissä, joissa katulapsi joukkoa on kontrolloitava. Tästä huolimatta on suositeltava kaikille organisaatioille, jotka katulapsien kanssa toimivat kehittämään sellainen rakenne, joka sallii joustavuuden, sillä katulapset ja -nuoret tarvitsevat aikaa tottuakseen uuteen tapaan elää. (Dabir & Athale 2011, 261.)

3.2 Kulttuurikameleontit Ry

Kulttuurikameleontit ry on kansalaisjärjestö, joka on perustettu vuonna 2003. Lähtökohtana olivat perustajajäsenten mielenkiintoiset monikulttuurisuuskokemukset Suomessa ja ulkomailla. Sen tarkoituksena on edistää kulttuurien välistä vuoropuhelua sekä monikulttuurista ja kansainvälistä tietoutta Suomessa. Järjestön toimintaa rahoitetaan jäsenmaksuilla ja lahjoituksilla. Sen toiminnan painopisteinä ovat tällä hetkellä Ulkoministeriön tuella toteutettava Toisella katsomalla -hanke sekä Kairon katulapset kehitysyhteistyöhanke. (Kulttuurikameleonttien [www-sivut](http://www.kulttuurikameleontit.fi) 2011.)

3.2.1 Toisella katsomalla -hanke

Toisella katsomalla -hanke on Kulttuurikameleontit ry:n ja Suomen Antropologisen Seuran yhteinen hanke. Hankkeen tuloksena on syntynyt erityisesti lukio ja ammattikouluikäisille nuorille suunnattu oppikirja nimeltään ”Toisella katsomalla – maahanmuuttajista maahan muuttajiin”. Kirja tarjoaa tietoa liittyen maahanmuuttoon tarinoiden ja tehtävien lomassa. Teoksen pyrkimyksenä on avata maahanmuuttajiin liittyviä stereotypioita. Se kehottaa katsomaan ihmistä pintaa syvemmälle pedagogisesti mielekkäiden lähestymistapojen avulla. Kirjan tarinat avaavat lukijan eteen eri polkuja ja kohtaloita eri puolilta maailmaa kulkien Suomeen yhdessä päähenkilöiden

kanssa. Lisäksi teos tarjoaa tietoa rasismista, muuttoliikkeistä sekä suomalaisten historiasta siirtolaisina. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.)

Ajankohtaisena aiheena on otettu mukaan myös Itä-Euroopan romanikerjäläisten saapuminen Suomeen. Kirjassa olevien tehtävien avulla nuoret voivat käsitellä maahanmuuttoteemaa yhdessä opettajan tai nuorisotyöntekijän kanssa. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.) Kirja on saatavilla pdf-tiedostona sekä tilattavissa Kulttuurikameleonttien www-sivuilla.

3.2.2 Kairon katulapset -kehitysyhteistyöhanke

Kehitysyhteistyöhanke käynnistyi vuonna 2010. Hankkeessa tuetaan ja vahvistetaan yhteistyökumppani Hope Village Societyn toimintamuotoja painottaen Kairon katulasten ja katulapsityöntekijöiden voimaannuttamista erityisesti koulutuksen avuin. Erityisenä kohderyhmänä hankkeessa on tytöt ja nuoret naiset. Toiminta keskittyy yhteistyökumppanin päiväkeskuksiin, työpajoihin ja nuorten katuäitien turvakotiin (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011) sekä lasten turvakotiin.

Kulttuurikameleonttien yhteistyö Hope Village Societyn kanssa on erityisen vahvaa työpajatoiminnan kentällä. Erityisesti tällä hetkellä Kulttuurikameleonttien ytimessä on korutyöpaja, joka aloitettiin keväällä 2011. Siinä tytöt oppivat tekemään koruja tulevaa ammattia silmällä pitäen. Toiminta alkoi palkkaamalla paikallisen työntekijän opettajaksi tytöille. Paikallinen tekijä ei kuitenkaan ollut opettajana kuin muutamia kuukausia, jonka jälkeen toiminta oli vapaaehtoistyöntekijöiden käsissä. Nyt (vuonna 2012) toiminta on saanut ilmaa siipien alle kun Kulttuurikameleontit lähettivät Suomesta koordinaattorin aloittamaan toiminnan alusta.

Työpajatoiminnan myötä yhdistys on auttanut nuoria äitejä saamaan kädentaitoja tulevaisuuden elämää ajatellen. Yhtenä tärkeän tavoitteena työskentelyssä on ollut saada nuoret ymmärtämään rahan arvon. Monet heistä ovatkin alkaneet säästämään rahaa ajatellen tulevaisuuden muuttoa pois turvakodilta. Opiteilla käden taidoilla he voivat elättää itsensä vaikka omasta keittiöstä käsin. Työpajatoiminnan antama hyvä palaute nuorien onnistumisista on myös kasvattanut nuorten itseluottamusta ja uskoa

parempaan huomiseen sekä löytämään omia vahvuuksiaan ja taitojaan. Jotta turvakotien nuoret äidit pääsevät osallistumaan työpajoihin, tarvitaan lasten hoitajia. Kulttuurikameleontit on aikaisemmin palkannut paikallisia lasten hoitajia tehtävään. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.) Vuonna 2012 tehtävää on hoitanut suomalaiset työharjoittelijat ja vapaaehtoistyöntekijät, joita Kulttuurikameleontit ovat järjestäneet.

Kulttuurikameleonttien ajatuksena on, että vain näkyvä ongelma voidaan ratkaista. He ovat pitäneet erilaisia tapahtumia ympäri Suomea ja Egyptiä. Nyt heillä on suunnitteilla suuri tapahtuma, joka pidettäisiin arvokkaalla kulttuuriareenalla kuten esimerkiksi Kairon oopperatalossa saadakseen näin näkyvyyttä taidetapahtumalleen. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.)

3.3 Hope Village Society (HVS)

Hope Village Society (HVS) on Egyptiläinen sitoutumaton kansalaisjärjestö, joka on perustettu vuonna 1988. Järjestö tarjoaa 13 pisteessään Kairossa katulapsille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, koulutusta sekä mahdollisuuden saada turvallinen ja vakaa asuinympäristö niin lyhyt- kuin pitkäaikaiseen asumiseen. Järjestöllä on pitkä kenttäkokemus, jonka myötä toiminta on hioutunut toimivaksi neliportaiseksi katulasten auttamisen toimintamalliksi, jonka kautta lapsi saa kulkea tuetusti tien kadulta omaan kotiin: Mobile Units eli liikkuvat klinikat, työpajat, päiväkeskukset ja turvakodit. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.)

3.3.1 Katulapsesta kansalaiseksi

Mobile Unit on ensimmäinen yksikkö, joka kohtaa katulapset heidän omassa ympäristössään. Ne ovat linja-autoista muutettuja liikkuvia klinikoita, jotka liikkuvat Kairossa alueilla, joissa katulapsia yleensä eniten kohtaa. Liikkuvia klinikoita on yhteensä viisi sisältäen sosiaalityöntekijän, sairaanhoitajan, psykologin, lääkärin ja kuljettajan. Toiminta on etsivän työn tapaista ensiavun antoa. Lapsilla on mahdollisuus saada Mobile Unit pisteessä ensiapua, vaatetuksen ja ruokaa sekä mahdollisesti kyydin päiväkeskuksiin. Mobile Unit kertoo ja ohjaa lapsia Hope Village Societyn muihin

kohteisiin kuten työpajoihin ja turvakoteihin. Liikkuvat klinikat pyrkivät kohtaamaan mahdollisimman paljon katulapsia ja tekemään heidät tietoisiksi mahdollisuudesta parempaan tulevaisuuteen. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.)

Normaalisti viranomaiset ja virkavalta ovat katulapsien pahimmat viholliset Egyptissä. Tästä johtuen liikkuvien klinikoiden yksi tärkeimmistä tavoitteista on herättää lapsissa luottamus siihen, että heitä halutaan vilpittömästi auttaa ja, että heistä välitetään. Monesti lapset ovat hyvin traumatisoituneita ja pelokkaita eivätkä usko, että joku voisi työskennellä heidän hyväkseen. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.)

Kulttuurikameleontit ry:n kehitysyhteistyöhankkeen ytimessä HVS:n kanssa on työpaja toiminta, joka aloitettiin keväällä 2010 Mokattamin nuorten katuäitien turvakotiin palkkaamalla paikallisen ammattilaisen opettamaan tytöille batiikkitöiden valmistamista. Syksyllä 2010 työpajatoiminta laajeni kynttiläpajatoimintaan ja keväällä 2011 myös koru- ja käsityöpajatoimintaan. Käsityöt, kynttilät ja korut valmistetaan myyntiin meneviksi ja näin ollen tytöt saa työstään palkkaa. Nuorten katuäitien turvakodissa toimii myös matto- ja koripaja. Työskentelyn tärkeänä osana on ollut saada nuoret ymmärtämään rahan arvon ja kunnioittamaan sekä työtä että siihen sitoutumista. Nuoret äidit voivat käyttää palkkansa itselleen ja vauvalleen tarvitsemiin tarvikkeisiin, kuten vaatteisiin ja leluihin. Osa äideistä säästää rahansa turvakodin jälkeiseen itsenäistymiseen. Työpajatoiminnan kautta yhdistys auttaa nuoria äitejä saamaan itselleen taidon elättää itseään ja tulevaisuudessa esimerkiksi työskentelemään omasta keittiöstä käsin. Toiminta auttaa nuoria ja lapsia löytämään omia vahvuuksiaan ja vahvistamaan heidän itseluottamustaan ja tulevaisuuden kuvaa. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.)

Hope Village Societyllä on kaksi päiväkeskusta, tytöille ja pojille omansa Egyptin kulttuurin mukaisesti. Ne sijaitsevat Kairon köyhillä alueilla, joissa asukaslukuun nähden on paljon katulapsia. Päiväkeskuksissa käy noin 100 lasta päivittäin. Keskukset ovat auki päivittäin klo 7-17. Tämän ajan lapset viettävät suurimmaksi osaksi nukkuen, sillä yöt ovat kaduilla kylmiä ja turvattomia, jolloin lapset mieluummin tarkkailevat ympäristöään pysyäkseen turvassa. Lapset voivat nukkua levollisesti, sillä poliisilla ei ole asiaa keskuksiin. Keskuksilla heillä on mahdollisuus opiskella

muun muassa ATK-taitoja ja työpajatoimintojen mukanaan tuomia käden taitoja. Lapsilla on myös mahdollisuus syödä, peseytyä ja puhtaiden vaatteiden vaihtoon. Keskuksien yksi tärkeä tavoite on myös antaa tietoa turvakodeista. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.)

Tyttöjen päiväkeskuksen merkittävä toiminta muoto on myös neuvolatoiminta ja gynekologiset tutkimukset. Monesti tytöt saavat tietoonsa esimerkiksi raskaudestaan vasta päiväkeskukselle tulonsa jälkeen. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.)

Tie turvakotiin kulkee yleensä liikkuvien klinikoiden ja päiväkeskuksien kautta. Turvakoteja Hope Village Societyllä on 13 ympäri Kairoa. Ne on jaettu pysyvän ja väliaikaisen asumisen mukaan, sekä iän ja sukupuolen mukaan. Turvakodissa asuminen on aina oltava lapsen omasta tahdosta lähtöisin olevaa, sillä kadulta kuntouttamiseen täysivaltaiseksi yhteiskunnan jäseneksi vaaditaan lapsen omaa motivaatiota, tahtoa sekä työtä. (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011.) Monesti lapsi tai nuori saattaa olla joitakin pätkiä turvakodeilla, kunnes katu vie voiton, kuitenkin palaten taas jonkin ajan kuluttua takaisin turvakodille. (Turvakodin johtaja Sayed henkilökohtainen tiedonanto 27.1.2012.)

Lapsen tullessa turvakodille käy hän ensimmäiseksi läpi tutustumisjakson, jossa työntekijät selvittävät lapsen taustoja sekä terapian ja kuntoutuksen tarvetta. Heti alkuvaiheessa lapselle tehdään myös laaja terveystarkastus (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011), jossa muun muassa katsotaan onko tyttölapsi neitsyt vai ei. Tällä kartoitetaan tytön jatkopaikkaa. Mikäli tyttö on neitsyt ja alle 16-vuotias menee hän tytöille tarkoitettuun turvakotiin. Jos tyttö on kuitenkin menettänyt neitsyytensä, menee hän nuorten katuäitien turvakotiin, johon menevät myös kaikki 16-vuotta täyttäneet tytöt on heillä lapsia tai ei. (Turvakodin johtaja Sayed henkilökohtainen tiedonanto 27.1.2012.)

Sopeutuminen turvakodin säännölliseen arkeen ja tapoihin voi olla kadulla eläneelle lapselle hyvin hidasta ja vaikeaa. Lisä haasteen sopeutumiseen tuo päihdeongelmat, joita monilla lapsilla on. Tutustuttamisjakson jälkeen lapsi aloittaa yksilö- ja ryhmäterapian. Yksilöterapian tarkoituksena on auttaa lasta kohottamaan itsetuntoaan ja käymään läpi rankkaa menneisyyttään muuttaen kokemukset voimavaroiksi. Ryhmä-

terapialla on keskeinen osa ryhmäkodin yhteishengen ja vuorovaikutustaitojen parantamisessa. Se myös antaa lapselle äänen ryhmässä ja oivalluksen ettei ole yksin tunteidensa kanssa eikä ole ainoa jolla on ollut kova elämä kadulla. (Kulttuurikameleonttien [www-sivut 2011.](#)) Vuoden 2012 alussa ryhmäterapiaistuntoja oli joka aamu johtaja Sayedin johdolla. Yksilöterapiaa ei kuitenkaan enää ollut sillä terapeutti oli muuttanut työpaikkaa.

Turvakodissa asuminen on kaikille vapaaehtoista. Halutessaan lapsi voi asua myös tuetusti perheensä luona tai Hope Village Societyn katsoman sukulaisen luona. Pyrkimyksenä HVS:llä onkin kotiuttaa lapset, joilla on yhteyksiä kotiin. Yhteistyö jatkuu vielä kotiuttamisen jälkeenkin. Usein lapset ja nuoret asuvat kuitenkin turvakodeilla 6-12 kuukautta harjoitellen sääntöjen mukaista elämää. Pysyviin turvakoteihin lapset siirtyvät vasta, kun ovat sitoutuneet kuntoutumiseen eivätkä enää haikaile kadulle takaisin. Pysyvissä turvakodeissa lapset ja nuoret saavat asua itsenäistymiseensä saakka. Tämä tarkoittaa yleensä naimisiinmenoa tai ammatin tai työpaikan saantia. Turvakodeissa lapset saavat myös luku- ja kirjoitusopetusta, jotta he pääsisivät mahdollisimman pian aloittamaan koulun valtion kouluissa. (Kulttuurikameleonttien [www-sivut 2011.](#))

Hope Village Society on ainoa katulapsityötä tekevä järjestö Kairossa, joka on järjestänyt turvakodin nuorille katuäideille. Turvakodin ”normaali” asiakas on 10-19-vuotias tyttö, joka on juuri synnyttänyt tai synnyttämässä. (Kulttuurikameleonttien [www-sivut 2011.](#)) Turvakodilla on myös tyttöjä ilman lapsia. Tämä edellyttää tutustuttamisjaksolla tehdyssä terveystarkastuksessa todettua neitsyyden menetystä tai 16-vuoden ikää. Turvakodin nuorin äiti on ollut vasta 9-vuotias. Tyttöjen iäkiä on kuitenkin todella vaikea arvioida, sillä 15-vuotias tyttö saattaa näyttää 25-vuotiaalta, sillä rankka elämä kadulla jättää jälkensä. Tytöt eivät välttämättä itsekään tiedä oikeaa ikäänsä.

Nuorten katuäitien turvakoti poikkeaa muista turvakodeista avoimien ovien periaatteen vuoksi. Tytöt saattavat tulla synnytyksen lähestyessä turvakodille ja lähteä saman tien synnytyksen jälkeen takaisin kadulle joko lapsi mukanaan tai jättäen lapsen turvakodille. Jälkimmäinen vaihtoehto on parempi kuin kadulla lapsen kanssa vietetty elämä, vaikka se rankalta kuulostaakin. (Kulttuurikameleonttien [www-sivut 2011.](#))

Työpajatoiminta on keskeisellä sijalla nuorten katuäitien turvakodilla. Niistä he opivat käden taitoja, joilla he voivat tulevaisuudessa elättää itsensä pienyrittäjinä (Kulttuurikameleonttien www-sivut 2011). Vuoden 2012 alussa Mokattamin nuorten katuäitien turvakodilla toimi korutyöpaja, kynttiläpaja, korityöpaja ja kakkupaja. Toiminnassa aikaisemmin olleita työpajoja olivat räsymattopaja ja parturisolonki mutta näillä pajoilla ei 2012 vuoden alussa ollut opettajia.

3.3.2 Korutyöpaja Mokattamin nuorten katuäitien turvakodilla

Korutyöpaja on aloitettu alun perin Kulttuurikameleontit ry:n toimesta keväällä 2011. Alulle panijana ja ensimmäisenä opettajan toimi Frida Issakainen Kulttuurikameleonteilta. Hänen seuraajakseen opettajaksi kahdeksi kuukaudeksi tuli paikallinen nainen, Nagwa, joka kävi opettamassa turvakodilla kerran viikossa. Hänen lopetettuaan korutyöpajan toimintakin loppui aina alkuvuoteen 2012 asti. Tällöin paikalle saapui Aino Vesanen Kulttuurikameleonttien lähettämänä yhdessä minun ja kahden muun sosionomi (AMK) opiskelijan ja yhden vapaaehtoisen kanssa. Näillä voimin Aino Vesanen pisti korutyöpajan pyörimään uudelleen.

Toimintaa oli kaksi kertaa viikossa pari tuntia kerrallaan Aino Vesanen toimiessa opettajana. Fyysisesti korutyöpaja toimi tutkimukseni aikaan kolmannessa kerroksessa yhdessä turvakodin olohuoneista. Paikkana huone ei ollut kovinkaan rauhallinen ja työpajojen aikaan siellä saattoi piipahtaa ihmisiä häiriten toimintaa ja meno oli välillä kaoottista ja meteli oli kovaa. Aluksi Vesanen otti mukaan kaikki tytöt, eli paikalla saattoi olla yli 10 tyttöä ja muutama lapsi ohjattavana. Tein haastatteluni näiden järjestelmien ollessa vielä valloillaan.

Tutkimukseni loputtua järjestelyt muuttuivat paremmiksi niin, että korutyöpaja sai oman tilan alakerrasta tietokone luokasta niin, että nyt kaikilla osallistuvilla tytöillä oli oma työskentelypöytä ja –rauha. Aino Vesanen myös pienensi ryhmää niin, että hän ottaa mukaan vain 5-8 tyttöä näin pitäen tilanteen rauhallisena ja pystyen antamaan paremmin henkilökohtaista ohjausta ja kannustusta. Hän myös kehitti työpajalle ”rangaistusmekanismin”, jonka mukaan parhaiten käyttäytyvät tytöt saavat osal-

listujalistassa nimensä viereen sydämen ja vastaavasti huonosti käyttäytyvät saavat miinuksen. Jokaisesta miinuksesta otetaan palkasta pois 1Le ja kuukauden lopussa eniten sydämiä saanut on ansainnut kaikki sakkopunnat itselleen. Tytöt saavat myös palkkaa tekemistään koruista, niiden vaativuuden ja laadun mukaan. Palkka on Egyptin mittasuhteessa hyvää. Koruja myydään eteenpäin Suomeen yksityisille yrityksille ja henkilöille, jotka myyvät koruja edelleen eteenpäin. Näin ollen korupajassa pyörii rahaa, jolla ostaa lisämateriaaleja ja maksaa tyttöjen palkat.

4 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

4.1 Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus

Lähdin tekemään työharjoittelua Kulttuurikameleontit Ry:n lähettämänä heidän yhteistyökumppaninsa luo Kairoon. Tutkimuksen tarve lähti Kulttuurikameleonteilta. He eivät olleet saaneet mitään palautetta toiminnastaan Kairon nuorten katuäitien turvakodilla pyörivästä korutyöpajasta, näin ollen he toivoivat minun tutkivan asiaa. Koin tutkimuksen tarpeen myös itselleni tärkeäksi. Koin mielekkääksi sekä tärkeäksi kyseisen tutkimuksen tekemisen, sain tehdä työharjoitteluni lisäksi tutkimuksen, joka palvelee katulapsien parissa tehtävää työtä ja näin ollen myös katulapsia.

Tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten katulapsitytöt ovat kokeneet korutyöpajan?
2. Kohtaavatko ammattilaisten ajatukset työpaja toiminnasta ja sen tärkeydestä tyttöjen kanssa?

Tarkoituksena on kuvailla tyttöjen kokemuksia korutyöpajasta, miten he kokevat korutyöpajan ja mikä heidän mielestään on tärkeintä siinä ajatellen nykyhetkeä ja tulevaisuutta sekä kohtaavatko ammattilaisten ajatukset työpaja toiminnasta ja sen tärkeydestä tyttöjen kanssa. Näkökulmaksi valitsin sekä tyttöjen että viranomaisten kannan työpajaan, sillä on tärkeää tarkastella kohtaavatko ne toisensa todellisuudessa.

sa. Tavoitteena on selvittää, mikä merkitys korutyöpajalla on katulapsille ja kohtaavatko viranomaisten näkemys korutyöpajasta katulapsien näkemykseen.

Lähdin tekemään Kairoon työharjoitteluani Kulttuurikameleontit Ry:n lähettämänä Mokattamin nuorten katuäitien turvakodille. Mokattamilla oli toiminut Hope Village Society:n nuorten katuäitien turvakodilla kevästä 2011 lähtien korutyöpaja ilman arviointia sen toimivuudesta. Oli siis aika tarttua toimeen ja tutkia korutyöpajan toimintaa. Tavoitteena on tutkia mitä korutyöpajassa oleminen on tytöille ja miten se vaikuttaa heihin ja olisiko mahdollisesti aika uudistaa tai parantaa toimintaa paremmin tyttöjen tarpeita ajatellen. Tavoitteena tutkimukselle on siis ottaa selvää, mikä merkitys korutyöpajalla on tyttöjä ajatellen sekä onko kehittämisen varaa nykyisessä toiminnassa.

Tutkimus on tärkeä ajatellen esimerkiksi teoriaosuudessa esiin tulleita tietoja katulapsiin kohdistetuista auttamismenetelmistä, miten ne eivät toimi ja ovat auttajista lähtöisin olevia oletuksia hyvästä avusta. On siis tärkeää kuulla itse kohderyhmän ajatuksia auttamismekanismin toimivuudesta ja tulisiko sitä kenties kehittää. On mielestäni myös tärkeää tutkia kohtaavatko sekä kohderyhmän eli katulapsien ja heidän kanssaan työskentelevien ihmisten ajatukset keskenään. Tutkin tätä korutyöpajan kautta. Tämä tieto on hyvin tärkeää ajatellen auttamisen lähtökohtia, onko ne oikeissa mittasuhteissa vai autetaanko katulapsia vain auttajien lähtökohdista ja heitä miellyttääkseen. Tutkimukseni on yksi pieni osa katulapsiin kohdistuvista toimista, yksi haara isossa organisaatiossa, Hope Village Societyssä. Tärkeä sellainen.

4.2 Menetelmät

Valitsin työhöni kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimusmenetelmän, sillä tutkimusaiheeni vaati sen. Laadullinen tutkimusmenetelmä on tarkoituksen tai merkityksen selvittämistä ja kokonaisvaltaisen sekä syvemmän käsityksen saamista kyseisestä ilmiöstä, eli juuri sitä, mitä tutkimukseni tarkoituskin on. Kvalitatiivinen menetelmä puoleutuu kvantitatiivista paremmin vähän tutkittuun aiheeseen, joten menetelmä on erinomainen tutkimustani ajatellen. Työni keskittyy todellisen elämän kuvaamiseen ja se pyrkii kuvaamaan ilmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti niin kuin kvali-

tatiiviseen tutkimukseen kuuluu. Opinnäytteessä on kvalitatiiviselle tutkimukselle ominaisia piirteitä, kuten aineiston keruu luonnollisissa olosuhteissa katulasten parissa heidän ympäristössään sekä kohdejoukon valinta tarkoituksenmukaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152-155). Tutkimukseni on vähän tutkittua aluetta, joten jo sillä oli merkitystä kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän käyttöön. Olisi ollut mahdoton tehdä kyseinen tutkimus kvantitatiivisin menetelmin, sillä aiheesta ei ole tehty aiempia tutkimuksia, näin ollen ei olisi saatu tarkoituksenmukaista kysymyslomaketta aikaan. Tutkimuksella ei haettu yleistettävää tietoa vaan merkityksiä korutyöpajalla käyville tytöille, joten kvalitatiivinen menetelmä on oiva tutkimusmenetelmä tutkimuksen lähtökohtia ajatellen.

Käytin apunani teemahaastattelua, joka kohdentuu tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Ihastuin teemahaastattelumenetelmässä siihen, että lähtökohtaisesti siinä kysymykset ovat kaikille samat, mutta vastauksia ei ole sidottu valmiisiin vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltavat saavat vastata omin sanoin. Haastattelu siis pureutuu tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan haastateltavan kanssa. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47.)

Haastattelin haastateltaviani laadullisen tutkimusmenetelmän ja teemahaastattelun mielellä pitäen antaen tilaa vastauksille ja kokemuksille. Tutkimukseeni sopii laadullisen tutkimuksen mukainen harkinnanvarainen otanta, jossa tutkittavia yksilöitä ei valita kovinkaan monia vaan perehdytään hyvin pienempään määrään näin keskittyen olennaiseen eli tyttöjen kokemaan merkitykseen korutyöpajasta.

4.3 Haastattelujen teemat ja toteutus

Korutyöpajan alullepanijan Kulttuurikameleontit Ry:n Frida Issakaisen kanssa kävin läpi korutyöpajan alkua. Kävimme myös korutyöpajan arvoja teemana läpi sekä korutyöpajan muuttumista. Yhtenä teemoistamme oli myös Kulttuurikameleontit ja korutyöpaja. Aino Vesasen kanssa teemoinamme oli ajatukset korutyöpajasta, pajan anti, sekä tyttöjen tulevaisuus ja korutyöpaja yhteen nitoutuneina.

Paikallisen opettaja Nagwan kanssa kävimme läpi korutyöntekijää ammattilaisena Egyptissä, hänen näkemyksiään siitä myös tyttöjä ajatellen. Keskustelimme myös hänen ajatuksistaan korutyöpajasta ja sen merkityksestä tytöille. Turvakodin johtaja Baba Sayedin kanssa keskustelimme korutyöpajasta turvakodilla, sen merkityksestä turvakodille ja tytöille. Keskustelimme kaikkien viranomaisten kanssa yhteisenä teemana korutyöpajan merkityksestä tytöille.

Tyttöjen kanssa keskustelimme heidän menneisyydestään, monet kertoivat yleisesti koulu- ja työkokemuksistaan ja turvakodilla asumisestaan. Teemoinamme oli heidän ajatuksensa korutyöpajasta ja sen ohjauksesta. Teemanamme oli myös tyttöjen tulevaisuuden näkymät, sisältäen korutyöpajan. Keskustelimme korutyöpajan merkityksestä yleisesti heille.

Teemoja oli vähän ja se tuntui erityisesti tyttöjen kanssa tehdyissä haastatteluissa. Heidän oli hankalampi kertoa ajatuksistaan ja mietteistään, ehkä tämä johtui siitä, että muutama heistä ei ollut ollut vielä montaa kertaa mukana toiminnassa, eikä heillä tämän vuoksi ollut välttämättä herännyt vielä ajatuksia aiheesta.

Keräsin tietoa haastattelemalla paikan johtajaa, korutyöpajan sekä nykyistä että entistä ohjaajaa, korutyöpajan alulle panijaa, sekä viittä tyttöä, jotka käyvät korutyöpajassa. Olen tehnyt haastattelut kasvotusten haastattelemalla sekä spontaanisti kun aikaa ilmaantui että etukäteen sopimalla yhteisen ajan tulkin ja haastateltavan kanssa. Kaikki haastattelut tein yksitellen tulkkini kanssa.

Haastattelut tein tammi- ja helmikuussa 2012 ollessani paikan päällä Kairossa. Apunani käytin työpaikkaohjaajaani koordinaattori Aino Vesasta, joka toimi tulkkina haastatteluissa. Suurimman osan haastatteluista teimme paikan päällä tyttöjen turvakodilla, jossa korutyöpajakin sijaitsee. Korutyöpajan entistä ja mahdollisesti tulevaa opettajaa haastattelimme yhteisesti sovitussa paikassa Kairon keskustassa. Haastattelujen kysymykset olivat teemahaastattelun mukaisia kysymyksiä, olin siis valmiiksi miettinyt kysymyksien teemat ja hionut niitä yhdessä Aino Vesan kanssa sopiviksi tutkimusongelmaani miettien. Sovimme haastateltaviemme kanssa ajan ja paikan missä haastattelu toteutuisi. Minä kerroin kysymykset suomeksi Aino Vesaselle, joka käänsi ne arabiaksi haastateltavalle ja Vesanen suomensi vastauksen minulle, jonka

jälkeen kysyin tarkentavia kysymyksiä ja Vesasen taas kääntäessä ne arabiaksi ja minun kirjoittaessa ylös vastauksia. Haastattelut olivat siis ajallisesti välillä pitkiä kielimuurin takia. Kaikesta huolimatta haastattelut sujuivat erittäin hyvin. Ainoina poikkeuksina tein haastattelut Aino Vesaselle ja korutyöpajan aloittaneelle Kulttuurikameleontit Ry:n Frida Issakaiselle sähköpostitse, sillä yhteinen aikamme Aino Vesasen kanssa loppui Kairossa ja Frida Issakainen toimii Helsingistä käsin. Aino Vesasen haastattelu oli vasta huhtikuussa 2012 eli kerkesi kulumaan aikaa siitä kun muut haastattelut olin jo tehnyt, joten joitain muutoksia oli jo tapahtunut korutyöpajalla.

Haastatteluiden vaikeutena ja luotettavuuden horjuttajana on tulkin käyttö sekä vieras kulttuuri. Tulkin välityksellä tehdyissä haastatteluissa voi jäädä oleellista tietoa pois sanallisesti, sanojen merkityksen muodossa sekä elekielen ja sanojen yhdistämisen ymmärtämättömyyden johdosta. Vesanen ei myöskään ole ammattitulkki, joten tämäkin vaikuttaa haastatteluiden oikeellisuuteen ja niiden paikkansapitävyyteen. Ongelmana on myös vieras kulttuuri, joka osaltaan vaikuttaa haastatteluihin.

4.4 Kohderyhmä

Korutyöpajalla oli tutkimuksen teon aikaan vaihtelevasti 10-15 tyttöä. Tutkimukseeni osallistui heistä viisi 15-19-vuotiasta katulapsityttöä. He olivat asuneet turvakodilla viidestä päivästä kahteen vuoteen. Tytöistä muutama oli välillä mennyt takaisin kadulle palaten kuitenkin turvakodille. Korutyöpajassa he olivat olleet mukana yhdestä kerrasta aina korutyöpajan alkuun asti. Koulua tytöistä kaikki olivat käyneet vähintään kolmanteen luokkaan asti, kaikki eivät kuitenkaan osanneet lukea eikä kirjoittaa kunnolla. He olivat tehneet aikaisemmin monipuolisesti erilaisia töitä ansaitakseen rahaa, muun muassa myyneet jo muutamia vuosia tavaroita kaduilla, kuten nenäliinoja, teetä, sanomalehtiä ja kukkia. Parturikampaamossa oli ollut kaksi tyttöä töissä, vaatehtaalla oli työskennelty myös. Tytöt olivat myös olleet vaatekaupassa myyjänä ja laittamassa paljetteja vaatteisiin. Heillä oli siis aiempaa kokemusta palkkatyöstä. Käsityö historiaa tytöillä oli vaihtelevasti, osa ei ollut aiemmin tehnyt ollenkaan toisen ollen palkkatyössä ompelukoneen ääressä vaatehtaalla viisi kuukautta.

Valitsin kyseiset viisi tyttöä haastateltaviksi, koska he olivat kaikki eri tilanteissa toisiinsa nähden. Yksi tyttö oli ollut mukana korutyöpajalla vain kerran toisen olleen mukana ensimmäisestä kerrasta lähtien, yhdellä oli vauva, kun taas toisilla ei. Osa haastateltavista oli korutyöpajan nuorimpia kun taas muutama vanhimpia. Jotkut olivat asuneet turvakodilla vasta vähän aikaa toisen olleen jo pari vuotta. Eroavaisuuksia oli siis paljon ja tämä oli tiedostettu ja tahallinen valinta. Tahdoin saada mahdollisimman monimuotoisen näkemyksen korutyöpajasta tällä otannalla. Ajattelin, että näin saisi palveltua korutyöpajaa ja siinä kävijöitä kokonaisuudessaan, jättämättä esimerkiksi ensikertalaisia pois, sillä vastauksia saisi niin eri tilanteissa olevilta tytöiltä. Näin ollen tuloksista voisi saada parhaiten kuvan siitä, mitä mahdollisesti tulisi parantaa.

Toista näkökulmaa tutkimuksessa edustavat turvakodin johtaja Baba Sayed yhdessä suomalaisten Kulttuurikameleontit Ry:n työntekijöiden Aino Vesasen ja Frida Issakaisen sekä paikallisen naisen, Nagwan, joka on toiminut opettajana korutyöpajalla. He edustavat viranomaisnäkökulmaa tutkimuksessa. Baba Sayed on toiminut johtajana Mokattamin nuorten katuäitien turvakodilla jo pitkään ja Nagwalla on näkökulmaa paikalliseen korutyöteollisuuteen toimiessaan itse korutyöntekijäammattilaisena Kairossa. Aino Vesanen ja Frida Issakainen yhdessä edustavat Kulttuurikameleontit Ry:tä ja tuovat esiin sekä nykyisen että ensimmäisen opettajan näkemyksiä.

4.5 Tietojen analysointi ja eettisyys

Lähtiessäni Kairoon ajatuksenani oli analysoida tietoja jo sieltä käsin. Olin kuitenkin usein niin uupunut työpäivien jälkeen, ettei minulla ollut energiaa enää muuta kuin kirjata omia tuntemuksiani matkapäiväkirjaani. Tämä osoittautui Suomessa tutkimukselle huonoksi, sillä huomasin, että moneen kohtaan olisi ollut hyvä saada tarkennusta ja lisäinformaatiota. Tämä johtuu siitä, etten osannut esittää tarkentavia kysymyksiä tarpeeksi. Energiani meni suurimmaksi osin selviytymiseen jokapäiväisestä arjesta, kielimuurista ja kielen opiskelusta, kulttuurieroista, katulapsien kohtaamisista ja heidän tarkkailuistaan.

Käytin aineistoni analyysiin induktiivista sisällönanalyysiä. Sen mukaan tutkimuksen aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä ja analyysin tarkoituksena on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysin mukaan pyritään kirjaamaan tiivis ja selkeä paketti jättämättä kuitenkaan oleellista informaatiota pois. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.)

On muistettava, että Aino Vesanen työskentelee haastateltavien henkilöiden kanssa, joten jääviyden mahdollisuus on olemassa. On pidettävä mielessä, että haastateltavat tytöt pitävät Vesasesta henkilönä ja näin ollen saattavat vastata sen mukaan, mitä ajattelevat hänen haluavan. Haastattelujen analysoinnin vaikeutena on pidettävä myös sitä, etten ole ymmärtänyt sanoja, joita haastateltavat ovat sanoneet ja näin ollen vastaukset voivat olla suurimmaksi osaksi Vesasen käännöksiä eikä välttämättä aivan suoria sanankäännöksiä arabiasta suomeksi. Haastattelujen oikeellisuudesta on siis ymmärrettävä nämä kaksi suurta asiaa, jotka vaikuttavat aineistoni luotettavuuteen. Haastattelutilanteessa haastateltavan vastaus heijastaa aina haastattelijan läsnäoloa ja tapaa kysyä kysymys mukaan lukien aiemmat kysymykset. Kielen merkitystä tässä tapauksessa ei voi liian vähän painottaa. Haastattelu perustuu kuitenkin viestintään ja kielen käyttöön (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48-49), joka minulla on jäänyt ymmärtämättä haastattelutilanteessa. Minun materiaalini on siis käännöksiä, joita Aino Vesanen on tehnyt parhaansa mukaan. Sanojen alkuperäinen merkitys voi olla aivan muu kuin miksi minä ne ymmärrän.

Aineiston keruun laadukkuutta lisäsi se, että olimme yhdessä Aino Vesasen kanssa miettinyt haastattelun teemat ja niihin mahdollisia syventäviä kysymyksiä, joita käytimme. Toisaalta laatua huonontaa se, etten ole käynyt missään haastattelukoulutuksessa ja olen melkein ensikertalainen haastattelijana. Laatuun varmasti vaikutti myös se, ettei meillä ollut käytössämme nauhoitusvälineitä, vaan minä kirjasin papereille ylös haastattelussa esille tulleita asioita (Hirsjärvi & Hurme 2011, 184). Tämä tyyli on voinut jättää tärkeää tietoa pois.

Otin huomioon tutkimuksen teon eettisen puolen. Kysyin haastateltaviltani lupaa käyttää haastattelua tutkimukseeni. Tein selväksi kaikille, että haastattelut ovat luotamuksellisia ja käytän aineiston nimettömänä. Painotimme haastateltavillemme sitä, että negatiivisetkin asiat olisi hyvä nostaa ilmaan, jotta niihin pystytään puuttumaan.

Painotimme myös sitä, että vaikka Aino Vesanen haastattelee ja näin ollen kuulee vastaukset, lupaa hän olla loukkaantumatta vastauksista ja odottaa rehellisiä vastauksia. Tämä tuntui hyvältä tavalta, sillä aistin tytöissä helpotusta tämän kuullessaan.

Haastateltavistamme tytöistä kolme olivat olleet korutyöpajalla pitkään mukana ja yksi mukana vain kerran ja viimeinen noin kuukauden verran. Ajatuksena haastatella tyttöjä näin oli lähtökohtaisesti se, että saisi monipuolisesti vastauksia tytöiltä, jotka ovat kokeneet korutyöpajalla eri ajan. Halusin saada näkökulmia sekä niiltä, jotka ovat ensikertalaisia, että myös tytöiltä, jotka olivat jo kokeneita korutyöpajalla. Tämä valinta osoittautui sekä positiiviseksi, että negatiiviseksi. Sain hyvän haastattelun aikaan tyttöjen kanssa, jotka olivat työpajalla jo kokeneita ja heillä oli näkökulmaa toiminnalle enemmän kuin tytöillä, jotka olivat olleet mukana vasta vähän aikaa. Näin jälkikäteen ajateltuna olisi ollut hedelmällisempää haastatella pelkästään tyttöjä, jotka olivat vanhoja työpajalla kävijöitä. Haastattelutilanteessa lyhyisiin vastauksiin tytöillä, jotka olivat olleet vasta alkutekijöissä korutyöpajalla, vaikutti varmasti myös heidän nuori ikänsä, tytöt olivat 15- ja 16-vuotiaita. Kun taas hedelmällisempiin haastatteluihin pääsimme tyttöjen kanssa, jotka olivat vanhempia jo 17-, 19- ja 19-vuotiaita. Haastatteluun vaikutti siis minun osaamattomuuteni haastatella haastavampaa ikäryhmää eli nuoria.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Korutyöpaja tyttöjen näkökulmasta

Haastatteluista nousi esille neljä pääkategoriaa: 1. henkilökohtaiset taidot, 2. elämän hallinta ja toimeentulo, 3. merkityksen tunne, sekä 4. korutyöpaja.

Kategoria 1. ”henkilökohtaiset taidot” luonnehdittiin oppimisen haluna, koettiin tärkeäksi sekä mielekkääksi oppia uusia taitoja. Korutyöpaja koettiin hyödylliseksi ja mukavaksi, sillä siellä oppii paljon uutta käsientaidoista sekä sosiaalisista taidoista. Uusien korumallien opettelu nähtiin todella tärkeänä mielekkyyden sekä tulevaisuuden takia.

"haluisin lisää uusia korumalleja et oppii ammattimaisia tyylejä tehdä"

"olis kiva oppia uusia tapoja tehdä hankalampia malleja. Aikaisempi opettaja sano, että myöhemmin mutta se lähti pois niin ei kerennyt näyttään"

Korutyöpajasta oli jäänyt käteen järjestelmällisyyttä, epätsekkyyttä, jakamisen taitoa ja yhteistyötaitoja. Myös kärsivällisyys ja yhdessä tekemisen ilo oli löydetty yhdessä sommittelun ja korujen teon taidon lisäksi. Omien taitojen puute ja hitaus tehdä koruja nousi negatiivisena asiana esiin.

"Oon oppinut että tykkään olla ihmisten kanssa, kun on hyvä porukka niin tehdään yhdessä ja tulee hyvää jälkeä."

Haastatteluissa kävi ilmi, että taiteellinen silmä on kehittynyt korutyöpajalla yhdessä tavoitteiden asettamisen ja sen onnistumisen taidon lisäksi. Uskottiin, että korutyöpajalla opitut taidot voisi varmasti hyödyntää myös muissa töissä, kuten paljettien ompelussa, jota oli esimerkiksi menneisyydessä työksi tehty. Haastateltu kertoi tyytyväisyydestään korutyöpajalla:

"Voi mennä muualle töihin kun luottaa paremmin itseensä."

Kategoria 2. "elämän hallinta ja toimeentulo". Haastatteluista nousi esiin palkan pakottava tarve. Palkka nähtiin pakolliseksi jo nykyisissä olosuhteissa korutyöpajalla käydessä, mutta myös suurena merkityksenä tulevaisuudessa. Palkasta oltiin erityisen tyytyväisiä. Mainittiin muun muassa se, että on hyvä, että turvakodilla on mahdollisuus tehdä rahaa, sillä lapsenvahtiminen onnistuu vain työskennellessä korutyöpajalla, ei aikaisemmissa työmuodoissa, joita oltiin harjoitettu turvakodin ulkopuolella.

"Normaalisti saadaan 10le viikkorahaa, nyt kun on korutyöpaja, niin tilit nousee taas, niin kuin aikaisemmin kun Frida oli täällä, sitten kun lopetti niin tilit nollaantu. Mutta nyt taas rahaa tulee. Olin töissä kuntosalilla siivoojana mutta vauvan kanssa vaikeata niin joutui lopettaan, niin hyvä kun saa olla töissä täällä vauvan takia."

Haastateltavat olivat sitä mieltä, että voisivat tulevaisuudessa tehdä itsenäisesti koruja. He kertoivat, että voisivat myydä niitä ja elättää näin itsensä. Myös korujen teon opettaminen muille nähtiin mielekkäänä tapana työskennellä ja ansaita elanto. Haastateltavat uskoivat taitojensa olevan elättämiseen riittävät. Haastateltava avasi ajatuksiaan koruilla elättämisestä seuraavasti:

”Kyllä voisin elättää, jos jatkuisi näin että Suomeen myydään niin joo. Mutta jos myisi pelkästään Egyptiin, niin olisi vaikeata elättää myydessä egyptiläisillä hinnoilla.”

Kaksi tytöistä oli ajateltu ensisijaisesti aloittamaan korutyönopettajaksi kouluttautumisen, kysyimme heiltä olisivatko he halukkaita tulemaan mukaan toimintaan. Molemmat olivat halukkaita sekä opettamaan, että tulemaan basaarille mukaan oppiakseen itse miten korujen materiaaleja ostetaan. He näkivät kyseisestä toiminnasta olevan erityisesti hyötyä tulevaisuuttaan ajatellen.

Kategoria 3. ”merkityksen tunne” nousi esiin huomion saannin tärkeytenä, ”sillä, mitä minä teen on merkitystä”. Huomion saanti on ollut merkittävänä tekijänä työpaajaan tulemisen kanssa. Huomion saanti korutyöpajan järjestäjiltä koettiin tärkeäksi. Haastatteluista nousi esiin myös yhdessä tekemisen nautinnollisuus. Mielekkäimmäksi korutyöpajassa koettiin suomalaisten tulemisen ohjaajiksi. Kerrottiin, kuinka arvostetaan ja ollaan onnellisia, että niin kaukaa tullaan heidän vuokseen.

”Hienointa kun tullaan suomesta asti ja ollaan yhdessä.”

Kategoriasta 4. ”korutyöpaja” nousi suurimmaksi osin positiivisia tuntemuksia esiin. Korutyöpaja nähtiin hyödylliseksi tulevaisuutta ajatellen. Se koettiin hyödyllisimmäksi kaikista pajoista turvakodilla, sillä sitä voi kuljettaa mukanaan ja töitä voi tehdä missä vain.

Haastatteluista nousi erityisesti uusien korumallien opettamisen tärkeys ja se, että korutyöpajaa pidettiin niin mielekkäänä, että sitä jaksoi viikosta toiseen odottaa. Ohjauksesta nousi erityisesti kiitosta ohjaajan kärsivällisyydestä sekä selkeästä ja helposti ymmärrettävästä opettamismetodista. Yhteistyö ystävien ja ohjaajan kanssa sai

myös erityishuomion. Haastateltavat kertoivat, että pari tuntia kerrallaan kaksi kertaa viikossa on oikein hyvä aika korutyöpajalle.

Puutteellisena koettiin materiaalit ja niitä toivottiinkin lisää työpajalle. Myös rangaistusmenetelmä nousi esiin negatiivisena. On epäreilua kun ohjaaja moittii kaikkia tyttöjä huomioimatta oikeaa syytä. Toiveena nousi myös kuinka tärkeää olisi saada oppia uusia hankalampia sekä ammattimaisempia tapoja tehdä koruja, niin kuin aikaisempi paikallinen opettaja oli luvannut, mutta jäädessään pois oli myös hautautunut lupaus vaikeammista tyyleistä tehdä koruja.

5.2 Korutyöpaja viranomaisten näkökulmasta

Viranomaishaastatteluista nousi myös esiin neljä pääkategoriaa: 1. henkilökohtaiset taidot, 2. elämän hallinta ja toimeentulo, 3. merkityksen tunne sekä 4. korutyöpaja.

Kategoria 1. on ” henkilökohtaiset taidot”, josta nostettiin tärkeäksi sosiaaliset sekä ryhmätyötaidot, että kärsivällisyys. Myös työn ja järjestyksen kunnioittamista, sekä rauhassa työskentelyn oppimista nähtiin korutyöpajan kautta mahdollisiksi. Työn terapeutistien vaikutusten saamista pidettiin hyvin tärkeänä. Järjestelmällisen työnteon oppiminen sekä rahan käytön ja sen arvon nähtiin olevan erittäin tärkeät taidot oppia.

”Jos tyttö oppii pajassa yhtään lisää itsearvostusta, itsetuntemusta ja yleisiä elämäntaitoja, vaikuttavat nämä asiat häneen myös tulevaisuudessa.”

Kategoriasta 2. ”elämän hallinta ja toimeentulo” nousi esille taloudellinen tuki. Sen suuri merkitys tytöille ymmärrettiin. Yhdessäolo ja toisten kunnioittamisen oppiminen oli taitoina tärkeitä oppia ajatellen elämän hallintaa tulevaisuudessa.

”Tytöt voivat mahdollisesti säästää pajassa ansaitsemaansa rahaa tulevaisuutta varten. Jotkut heistä saattavat yrityksen määrästä ja kunnianhimoista riippuen ansaita korujen teolla ainakin osan toimeentulostaan myös itsenäisesti tulevaisuudessa.”

Haastatteluista nousi esiin, että korutyöammattilaisena on mahdollisuus tulevaisuudessa elättää itsensä, jos yritystä ja kunnianhimoa löytyy, niin mahdollisuuksia varmasti on. Tosin todettiin seuraavasti:

”Ilmeisesti monilla muillakin hyväntekeväisyysjärjestöillä on vastaavia pajoja, ja näinä taloudellisesti tiukkoina aikoina työttömyyden kasvaessa koruntekijöiden määrä eli kilpailu alalla on kasvanut. Suomeen myydyt korut ovat olleet hyvin suosittu tuote tapahtumissa, missä Kulttuurikameleontit ovat olleet niitä myymässä. Kustannuksiin nähden pystytään saamaan koruista Suomessa hyvän hinnan.”

”Ongelmana Egyptissä on yhteiskunta. Korutyöntekijäammattilaisena voi toimia mutta rahaa siitä ei tarpeeksi saa. Ammattina se on vaikea, sillä kilpailu halpojen kiinalaisten tuotteiden kanssa on kovaa. Egyptiin on rantautunut halpatuotannolla tehdyt tuotteet Aasiasta, tämä on ongelmallista, sillä paikalliset ihmiset eivät enää voi pyytää sellaista hintaa tuotteistaan, joilla he pystyisivät elättämään itsensä. Työ itsessään olisi helppoa korutyöntekijänä mutta markkinoilla on niin paljon halpoja tuotteita liikkeellä, että kilpailu on hirvittävän kovaa.”

Synkkä todellisuus valottui kuitenkin niin, että elannon saaminen korutyöntekijänä on mahdollista. Se vaatii korujen myynnin suoraan johonkin liikkeeseen, josta koruja myydään eteenpäin. Kyseinen tapa on ainoa mahdollinen elatukseen asti riittävä keino, sillä kadulla myyminen olisi mahdotonta elannon saanti mielessä pitäen.

Kategoria 3. ”merkityksen tunne”. Hyväksynnän antaminen tytöille ja hyväksymisen kokemuksen saaminen nähtiin erityisen tärkeänä merkityksen tunteen prosessissa. Hyväksynnän tunne nähtiin tärkeänä sillä, he eivät ole välttämättä aiemmin saaneet hyväksyntää osakseen. Kategoriasta nousi tärkeänä tavoitteena myös itsetunnon koostaminen pikku hiljaa työpajalla käydessä onnistumisien kautta. Merkityksen tunne syntyy myös rohkaisemalla tyttöjä työn ohessa. Niinpä korutyöpajan vetäjällä on tähän suuri merkitys.

Kategoria 4. ”korutyöpaja”. Tärkeimmäksi tavoitteeksi korutyöpajalla nousi kategorian 3. merkittävä tekijä eli hyväksynnän saaminen, ei niinkään itse korujen teko tai palkan saanti. Korutyöpajan tavoitteeksi oli muodostunut myös terapeutin puoli,

haluttiin päästä juttelemaan tyttöjen kanssa heidän mieltään askarruttavista asioista ja käyttää työpajaa myös menneisyyden ikävien tapahtumien läpikäymiseen. Nämä tavoitteet eivät kuitenkaan poissulkeneet sitä tosiasiaa, että myös korujentekotaitojen kehittyminen oli tärkeää. Ymmärrettiin, että uusien ja hankalempien mallien opettaminen ja opettelu oli erityisen tärkeää ajatellen tyttöjen tulevaisuutta korutyöntekijä-ammattilaisena, sekä onnistumisen kokemuksen saamisena, että rehellisen työn kunnioittamisena ja itsearvostuksen nousuna.

Vastuullisuus ja hyvä, sekä toista kunnioittava käytös ovat myös osana korutyöpajaa ja näissä oli nähty edistystä ja toivottiinkin kyseisten arvojen joskus myös leviävän tyttöjen mukana korutyöpajan ulkopuolelle. Myös looginen ajattelu paranee työpajan myötä.

”Yhteistyötaidot yhdessä taiteellisen sommittelun kanssa ovat työpajan antia parhaimmillaan.”

Korutyöpaja on merkittävä varainkeruu menetelmä Kulttuurikameleontit Ry:lle. Myös se, kuinka tytöt oppivat ammatin/kädentaidon, jota he voivat jatkaa itsenäisesti ja pyörittää toimintaa pienellä alkupääomalla tulevaisuudessa on upea mahdollisuus korutyöpajan myötä. Tähän auttaa jo ideoidut omat työkalupakit, jotka auttavat alkuun. Tytöt saavat tuntea ylpeyttä omistamastaan tavarasta ja oppivat pitämään siitä huolen. Kyseisiä pakkeja on jo hankittu Kulttuurikameleonttien varoin turvakodilta kotiutuneille muutamalle tytölle, jotka ovat saaneet huimaa apua siitä:

”Erityisesti yksi tyttö on ollut työssään erittäin kunnianhimoinen ja siksi tienannut hyvin. Nyt hän muutti takaisin köyhän perheensä luo, hankkii materiaalit ja tekee korut kotona itsenäisesti, ja myy niitä sitten Kulttuurikameleontit yhdistykselle. Hänen itsetuntonsa todellisena korutaiteilijana on noussut, ja pajan tuoma toimeentulo on merkittävä panos koko perheen talouteen.”

Korutyöpajan jatkuvuus sekä pysyvyys ovat ensisijaisen tärkeitä asioita. Korutyöpaja ei saisi olla vain suomalaisista tekijöistä kiinni. Kun suomalaiset turvakodilta lähtevät, tulisi korutyöpajan jatkuvuus taata toisin keinoin. Tähän on ideoitu kahta tyttöä opettajaksi yhdessä turvakodin työntekijän kanssa. Kyseisestä ideasta oltiin sekä erit-

täin mielissään, että ristiriitaisin tuntein, sillä hyvän ja luotettavan opettajan löytäminen on hyvin haasteellista.

5.3 Kohtaavatko edellä mainitut?

Edellä nähtävistä haastatteluista huokuu itse kohderyhmän, katulapsien, sekä viranomaisten ajatuksien samansuuntaisuus. Korutyöpajasta oltiin suurimmalta osin yhteneväisellä linjalla. Molempien haastatteluteksteistä oli mahdollisuus löytää samat neljä pääkategoriaa.

Pääkategoria 1. ”henkilökohtaiset taidot”. Viranomaisilta noussutta tärkeänä pidettyä tavoitetta, tyttöjen itsetunnon ja muun muassa kärsivällisyyden ja työn teon kunnioittamisen kasvun voidaan pitää tapahtuneen onnistuneesti, sillä tytöt kertoivat kuinka olivat näissä kehittyneet ja hyötäneet. Tytöt kertoivat kuinka he luottavat itseensä enemmän työpajan myötä ja ovat oppineet tekemään yhteistyötä ja nauttimaan siitä. He ovat myös nähneet hyvän yhteistyön tulokset ja onnistumisen ilon ja odottavat näin ollen korutyöpajaa viikosta toiseen.

Tytöt nostivat esiin yhdessä tekemisen mukavuuden sekä yhteistyön. Nämä taidot oli opittu työpajalla. Sosiaalisten- ja ryhmätyötaitojen kohentaminen olikin yhtenä tavoitteena viranomaisilta. Sekä viranomaiset että tytöt kertoivat, että rauhassa oppiminen ja työskentely ovat tärkeää, ja tämä onkin toteutunut työpajalla varsinkin työpajan muutettua uusiin tiloihin turvakodin alakertaan. Myös uusien mallien opettelu oli sekä tytöille että viranomaisille tärkeää yhdessä uuden oppimisen ohella.

Kärsivällisyys ja järjestelmällisyys nousivat molemmilta tahoilta esiin. Viranomaiset kertoivat kuinka tärkeää on oppia työskentelemään järjestelmällisesti ja tytöt kertoivat kuinka olivat järjestelmällistä työtä oppineet työpajalla. Myös tavoitteiden asettaminen ja niitä kohti työstäminen nousi tytöiltä esiin. Molemmat tahot kokivat taiteellisen silmän ja sommittelun karttuvan työpajalla. Epäitsekkyys sekä jakamisen taito tuli esiin tyttöjen haastattelussa. Samankaltaisia ajatuksia nousi myös viranomaistaholta toista kunnioittavan käytöksen muodossa. Myös itseluottamus sekä itsetunnon kohottaminen olivat yhtenäisiä ajatuksia työpajan annista.

Työn ja järjestyksen kunnioittaminen yhdessä vastuullisen hyvän käytöksen kanssa nähtiin tärkeäksi oppimisen alueeksi työpajalta. Kyseisiä oppimisen paikkoja eivät tytöt itse nostaneet esille. Samoin kävi myös rahan käytön oppimisen ja sen arvon ymmärtämisen kanssa.

Pääkategoria 2. ”elämän hallinta ja toimeentulo”. Molemmat nostivat taloudellisen tuen esiin tärkeänä tukimuotona ja syynä käydä korutyöpajalla. Työille se oli erityisen tärkeä syy tulla pajalle. Viranomaiset ymmärsivät palkan merkityksen myös, mutta painottivat korutyöpajan merkityksen muihin seikkoihin tyttöjä enemmän. Viranomaiset näkivät sen tärkeänä, mutta toissijaisena.

Itse korujen teko oli myös tärkeä syy käydä työpajalla. Viranomaisilta nousi työpajan tavoitteeksi opettaa kädentaidon, jota voi tulevaisuudessa käyttää ammattina ja elannon lähteenä. Tytöistä kaikki näkivät mahdolliseksi tulevaisuuden näkymäkseen juuri korutyöntekijäammattilaisen saaden elannon koruja tekemällä, myymällä tai opettamalla. Viranomaiset olivat kehittäneet tämän mahdollistamiseksi työkalupakin, jonka turvakodilta pois muuttava tyttö saa omakseen, jotta hän voisi jatkaa jo alkanutta uraansa.

Viranomaisten ajatukset korutyöpajan tyttöjen tulevaisuutta ajatellen ovat suurammassa skaalassa kuin tyttöjen itsensä. Heidän näkemyksensä mukaan tärkeintä tulevaisuutta ajatellen on se, että tytöt oppivat olemaan järjestelmällisiä ja kärsivällisiä, kerrottiin, että nämä ovat erityisen tärkeitä arvoja, ja nämä tytöt oppivatkin pikku hiljaa korutyöpajassa käydessään. Tytöiltäkin nousi nämä arvot haastatteluissa mutta tulevaisuuttaan ajatellen tytöt miettivät suuremmaksi osin elättämistään kuin arvojaan.

Tytöt näkivät mahdolliseksi tulevaisuudessaan työskennellä korutyöntekijäammattilaisena ja elättävänsä itsensä näin. Haastatteluissa pohdittiin kuitenkin, että elättäminen egyptiläisin hinnoin olisi hyvin vaikeaa, samaa mieltä olivat myös viranomaiset. Viranomaisilta kuitenkin nousi tähän ratkaisumahdollisuudeksi suoramyynnin kauppoihin.

Pääkategoria 3. ”merkityksen tunne”. Viranomaiset toivat esille työpajan tärkeydestä sen, että tytöt saavat hyväksyntää huomaamalla, että heistä välitetään korutyöpajan muodossa. Tällä tarkoitettiin suomalaisia Kulttuurikameleontit ry:n työntekijöitä ja vapaaehtoistyöntekijöitä. Sama kuului myös tyttöjen puheesta, he ovat siis oivalta-
neet merkityksensä ja, että he ovat tärkeitä. Pidän tätä erittäin tärkeänä huomiona ajatellen korutyöpajan sosiaalialaan linkittymistä. On erityisen tärkeää ja voimaannuttavaa tyttöjä ajatellen, että he ymmärtävät merkityksensä. He oivaltavat, että ”minä olen tärkeä ja arvokas ja sillä on väliä mitä teen”.

Tytöiltä nousi myös huomion saannin tärkeys, tuntui erityisen hyvältä kun kaukomaailta tullaan avustamaan. Tärkein tavoite on siis tältä osin toteutunut. Näkemys työpajan tärkeydestä on yhtenäinen. Tärkeäksi osa-alueeksi viranomaiset kertoivat rohkaisemisen työpajalla, samankaltaista nousi myös tytöiltä, vaikei samoin sanoin.

Pääkategoria 4. ”korutyöpaja”. Viranomaisilta nousi työpajan terapeutin ote tyttöihin. Se nähtiin tärkeäksi osaksi työpajaa, joko ”työterapiana” tai asioiden läpikäymisenä puhumisen keinoin työn ohessa. Tätä osa-aluetta tytöt itse eivät nähneet tai osanneet nimetä. Lieneekö syynä tavoitteen epäonnistuminen vai nimeämisen puute. Myös korutyöpajan jatkuvuus sekä pysyvyys olivat viranomaisten mielessä vahvana. Se nähtiin ensisijaisen tärkeänä, ettei työpajalle tulisi enää menneisyyden mukaisesti katkoksia. Idea kahden tytön kouluttamisesta oli sekä viranomaisten että kyseisten tyttöjen mieleen.

Kaksi kuukautta lähtöni jälkeen ilmentyi, että kyseinen idea ja tavoite on osiltaan jo toteutunut. Muutama tytöistä on päässyt olemaan apuopettajana ja saaneet siitä taloudellisen korvauksen. He ovat myös päässeet basaarille mukaan tekemään ostoksia ja näkemään kaupanteon. Myös oma työskentelypakkaus on osin toteutunut Kulttuurikameleontit Ry:n hankkimilla paketeilla turvakodilta pois muuttaneille tytöille. Tämä oma työpakki on jo tuonut yhdelle tytöistä ja hänen perheelleen huomattavat lisätulot. Yhteistyö ja yhteisymmärrys ovat siis toimineet tässä tapauksessa loistavasti. Tavoite kädentaidosta, josta on hyötyä tulevaisuudessa, on ainakin tämän tytön kohdalla toteutunut.

Haastatteluissa kävi ilmi korutyöpajan vetäjän epäreilisuus tilanteissa, joissa melu alkaa häiritä työntekoa. Nousi esiin seikka, jossa vetäjä moittii kaikkia tyttöjä huomioiden melun oikeaa aiheuttajaa. Tästä esille mielestäni nousee vetäjän oma jaksaminen. Korutyöpajassa olo oli välillä hyvinkin kaoottista ja meluisaa. Vetäjää huu-dettiin usein monesta suunnasta samaan aikaan niin, että vetäjän on mahdoton huomioida kaikkia kerralla ja antaa korjaavaa ja hyvää palautetta tytöille. Havaitsin itse vetäjässä hermojen kiristystä ja uupumusta. Tästä nousi huoli vetäjän jaksamisesta, kuinka hän jaksaa ja pystyy vetämään työpajaa ansaitsemallaan innolla ja niin, että tärkein tavoite eli tyttöjen itsetunnon nousu jatkuisi. Tilannetta parannettiin niin, että korutyöpaja sai oman tilan ja työpajaan osallistui kerralla vain osa tytöistä. ”Rangastuskeinona” pidetty miinuksien ja sydämien keruu osallistujalistaan on myös auttanut tilannetta rauhoittumaan. Vaikka kyseinen keino kontrolloida pajalaisia nousikin negatiivisena, on se kuitenkin suuremmalla skaalalla korutyöpajaa ajatellen hyvä käytäntö, näin pysyy työrauha ja tytöt saavat parempaa ja rauhallisempaa ohjausta osakseen. Myös ajatus kouluttaa kaksi tytöistä apuopettajiksi oli erityisen hyvä. Se auttaisi sekä vetäjää, että tyttöjä ajatellen heidän tulevaisuuttaan.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Lukiessani Marrengulan (2010) teosta huoleni nousi auttamiskeinoista, jotka ovat lähtöisin yhteisöjen tarpeesta, ei niinkään katulapsien omasta tarpeesta olla autettuna. Niissä järjestöt eivät katso kontekstia eivätkä kulttuurisia taustoja, vaan työskentelevät tavoitteenaan saada lapset pois kadulta takaisin koteihinsa, tarjoten heille perustarpeet kuten ruuan ja suojan hetkellisesti. Toinen tapa auttaa katulapsia on ”lukita” heidät kuntoutuslaitoksiin kyseenalaistamatta lapsien motiiveja olla kadulla tai haluatko he olla kuntoutuksessa vai eivät. Tällaisia ”auttamiskeinoja” on myös Egyptissä. Tästä syystä tavoitteenani tutkimuksessa oli kuulla autettavien ääni, kohdistuuko apu heihin heidän tarpeidensa mukaisesti, ei viranomaisten tarpeista. On siis valian mainiota huomata, että suurimmaksi osaksi tyttöjen ja viranomaisten ajatukset korutyöpajasta kohtaavat. Viranomaisten ajatukset pajasta ja sen tulevaisuudesta sekä tyttöjen tulevaisuudesta ovat niin lähellä tyttöjen ajatuksia, että mielestäni kyseistä

auttamismekanismia voi kutsua onnistuneeksi ja katulapsilähtöiseksi. Tämä kyseinen auttamismekanismi on katulapsi ystävällinen ja sen lähtökohtana on auttaa katulapsia, eikä heidän parissaan työskenteleviä auttajia. Korutyöpajan tarkoitus ei siis tuloksieni mukaan ole saada hyvää mieltä auttajille vaan katulapsityöille.

Teoriaosuudessa kerrottiin katulapsien kirjoittamattomat oikeudet. Muiden muassa niissä mainittu kolmas kohta toteutuu, joka määrittää katulapsen oikeuden työntekoon sekä viides oikeus, joka on katulapsen omista tarpeista lähteviin, ei auttajan oletuksiin pohjautuviin palveluihin. Virheellisiin arviointeihin perustuva auttaminen saattaa ilahduttaa auttajia, mutta todellisuudessa vain tuhlaa resursseja. Myös viimeinen oikeus toteutuu korutyöpajan muodossa: ”Auttamistoiminnan perusteeksi ei saa riittää lapsien pois saanti kaduilta. Yhteiskunnan on asetettava tasovaatimukset ohjelmille, joilla katulapsia autetaan.” (Ruokolainen 1999, 31.) Tässä tapauksessa yhteiskunta ei valitettavasti ole tasovaatimuksia asettanut vaan Hope Village Society yhdessä Kulttuurikameleontit Ry:n kanssa. Tutkimustuloksien mukaan korutyöpaja-toiminta on todistanut itsensä hyväksytyksi lasten kirjoittamattomien oikeuksien mukaiseksi toiminnaksi ollen katulapsien omia tarpeita kunnioittavaa toimintaa.

Korutyöpaja näyttäytyy onnistuneena auttamiskeinona katulapsille. Koin korutyöpajan jo Kairossa ollessani hyväksi ja nyt tulokset todistavat tuntemukseni tosiksi. On upeaa huomata kuinka katulapsilähtöistä työ Hope Village Societyn nuorten katuaitien turvakodilla on.

Kaikki tulokset ovat kuitenkin hyvin yksilöllisiä, joissain tavoitteissa ja näkemyksissä ajatukset kohtaavat täysin, toisten kohtaavan vain esimerkiksi yhden tytön kohdalla viranomaisten kanssa. Esimerkiksi palkan saannista ja sen suuruudesta oltiin samaa mieltä, kaikki olivat tähän tyytyväisiä kun taas toisessa asiassa on saattanut mennä niin, että vain yksi tyttö näkee hyödyn yhdessä viranomaisten kanssa. Kuitenkin ajatuksia ja tavoitteita voidaan pitää kohdanneiksi jos ne koskettavat ja osuvat edes yhden tytön kanssa samaan ajatukseen. Näin ollaan päästy auttamismekanismissa juuri tämän yhden tytön kanssa oikeille raiteille ja näkemystä tai tavoitetta voidaan pitää onnistuneena. Jo yhden tytön kanssa kohtaavat ajatukset ja toimivat auttamiskeinot ovat merkinä viranomaisten oikeasta suunnasta tehdä työtään. Tutkimuksessani oli mukana vain viisi haastateltavaa tyttöä, joten tuloksia voidaan pitää

onnistuneena vain heitä ajatellen. Kuitenkin jo noin pienen haastateltavien määrän sisällä ajatukset ja kokemukset korutyöpajasta kohtaa viranomaisten kanssa, tulos on erityisen lohduttava ajatellen korutyöpajalaisten päämäärää.

On kuitenkin pohdittava voisiko syynä erityisen positiivisiin tuloksiin olla tutkimus-tyyliini. Se voi vaikuttaa osaltaan tuloksiini ja niistä lähes kokonaan puuttuviin negatiivisiin tuloksiin. Käytin haastatteluiden apuna tulkkia, joka oli haastateltaville tuttu henkilö, joten heille on saattanut tuottaa vaikeuksia antaa korjaavaa tai negatiivista palautetta hänen kauttaan. Myös haastattelussa tulkin käytöstä on muistettava miettiä onko kieleltä toiselle kääntäminen aiheuttanut tiettyjen asioiden ja äänen painojen ja merkitysten pois jäännin. Toisaalta on myös mietittävä sitä, onko tulkki ymmärtänyt kysymyksen juuri niin kuin olen sen tarkoittanut, haastattelijan ja haastateltavan välillä on tässä tapauksessa kuitenkin yksi ylimääräinen polku.

Muun muassa idea kahden tytön kouluttamisesta oli sekä johtajan että kyseisten tyttöjen mieleen. Se on myös Kulttuurikameleontit Ry:tä ajatellen erityisen hyvä käytäntö. Näin ollen korutyöpaja toiminta jatkuisi turvakodilla suomalaisten sieltä lähdettyä, ei tulisi niitä hurjia aukkoja tyttöjen tilipussiin ja päivien kulkuun sekä ajattel- len myös heidän tulevaisuuden suuntautumisiaan. Tytöt saisivat upean mahdollisuu- den auttaa muita ja ammatin itselleen Hope Village Societyn tai Kulttuurikameleontit Ry:n palkkalistalaisena. Tämä auttaisi sekä kahta kyseistä tyttöä, että myös muita, joille korutyöpajalla käynnin mahdollisuus turvattaisiin. Näin ratkottaisiin ongelma ja huoli korutyöpajan jatkuvuudesta, joka nousi esille viranomaishaastatteluissa. Ko- rutyöpajalla on siis kestäviä tulevaisuuden suuntauksia, joita on jo lähdetty toteutta- maan. Ja mikä parasta sekä viranomaisilla, että tytöillä itsellään on suuntauksiin sa- ma ajatus.

Tutkimuksessa nousi esille se, että korutyöntekijäammattilaisena voi olla hyvin vai- kea toimia alan haavoittuvuuden takia. Egyptiin on alkanut virrata halpatuotannolla tuotettuja Aasialaisia koruja ja kilpailu niiden kanssa on kovaa ja elannon saanti lä- hes mahdotonta. Ainoat mahdollisuudet olivat tehdä sopimus jonkun tietyn kaupan kanssa suoramyynnistä tai jos myynti jatkuu esimerkiksi Suomeen. Asia herättää ky- symään olisiko joku muu ammatti varmistanut paremmin tyttöjen toimeentulon tule- vaisuudessa.

Korutyöpajalla on tapahtunut lähtöni jälkeen paljon uutta, joten uusille tutkimuksille olisi varmasti paikkoja. Jo kyseinen tutkimukseni voitaisiin tehdä kvantitatiivisin menetelmin saaden tarkempia vastauksia kysymyksiin. Tulevaisuudessa toivoisin myös lisätutkimuksia siitä, miten korutyöpaja on lähtenyt käyntiin kaikkine uudistuksineen. Muun muassa Vesanen on jäänyt pois korutyöpajalta ja uusi hankekoordinaattori on aloittanut työnsä Kulttuurikameleonteilla. Uudet ”rangaistusmenetelmät” ovat saaneet paikkansa korutyöpajassa, miten se on vaikuttanut työpajaan ja onko työpajassa nyt hyvä tehdä töitä? Onko korutyöpaja nyt rauhallisempi muutettuun kolmannen kerroksen yhteistilasta ensimmäisen kerroksen huoneeseen, jossa kaikilla pajalaisilla on omat työskentelypöydät?

Erityisesti minua kiinnostaa tyttöjen jatkosuunnitelmat ja toimiiko korutyöpajalta annettavat eväät käytännössä. Miten on lähtenyt käyntiin turvakodilta kotiutuvien tyttöjen korutyönammattilaisen elämä? Ovatko tytöt saaneet tarpeeksi tuloja ammatistaan ja miten he kokevat nykyisyytensä korutyöntekijäammattilaisena? Kuinka moni käyttää taitojaan elantonsa saamiseen? Olisiko kenties jotain miten Kulttuurikameleontit Ry tai Hope Village Society voisi heitä vielä auttaa resurssiensa puitteissa? Onko korutyöpajalle saatu tyttöjä opettajiksi tai missä vaiheessa kyseistä prosessia kuljetaan? Jos on saatu, miten vanhojen pajalaisten ohjaajana toimiminen onnistuu? Onko ohjaajana toimiminen vaikuttanut rooleihin turvakodilla? Tarvitsisivatko he jonkin kaltaista lisäkoulutusta tai tukea ohjauksesta?

Aineistoni koostuu viiden katulapsi tytön haastattelulle viranomaisten lisäksi. Yleistämiseen perusteita ei siis ole. Toisaalta on tärkeää kohdata katulapset yksilöinä ja tuon työssäni esille heidän näkökulmat Hope Village Societyn toiminnasta heidän hyväkseen. Aineistoni voidaan tarkastella siis näiden muutamien tyttöjen kuvauksena ja samalla kuitenkin miettien heidän kokemustaan yleisemmin katulapsien auttamismekanismin puolesta. Pyrin työssäni kuvaamaan heidän kokemustaan mahdollisimman totuudenmukaisesti ja rehellisesti. Ei kuitenkaan ole olemassa yhtä ja ainoaa totuutta.

Jokaisella lapsella on oma tarinansa kerrottavaan, miten ja miksi hän on päätenyt katulapseksi. Jokaisella heistä on omat tarpeensa, en voi yleistää kokemuksieni valossa

tietoja yleiseksi faktaksi. Jokainen heistä on oma persoonallisuutensa, omine tarpeineen eroten muista katulapsista. Kuitenkin siitä, millainen lapsen elämä kadulla on, voidaan löytää samankaltaisuuksia ja samalla myös eroavaisuuksia ympäri maailmaa. Näihin samankaltaisuuksiin ja eroavaisuuksiin tulisi jokaisen valtion paneutua poliittisessa näkökulmassa. Maailmassa on paljon hyviä katulapsityöhön perehtyneitä järjestöjä ja yksityisiä ihmisiä mutta nämä kyseiset toimet eivät ole riittäviä paneutumaan katulapsi-ilmiöstä eroon pääsyyn. Katulapsien olojen parantaminen on lähdettävä valtioista, ongelmat ovat syvällä mutta niihin on mahdollisuus vaikuttaa poliittisin ohjelmin. Yhteiskuntien erityispiirteet ja –ongelmat vaikuttavat katulasten elämään. (Peurala 2001, 3.) On kuitenkin upeaa, että yksityiset järjestöt ottavat asian omiin käsiinsä järjestäen erilaisia tukitoimia haluten auttaa katulapsia.

Katulapsi ongelma on syvällä valtioiden politiikassa. Yksityiset henkilöt ja järjestöt, joita suurin osa katulapsi työtä tekevästä ovat, eivät pysty muuta kuin auttamaan jo katulapsiksi ajautuneita lapsia kykyjensä ja resurssiensa mukaan. Katulapsien auttamisen näkökulman tulisi syntyä jo poliittisissa ratkaisuissa ennaltaehkäisevän työn mukaisesti. Eri maiden ylläpitämä sosiaalipolitiikka vaikuttaa suuresti lasten käyttämiin selviytymisstrategioihin kadulla. Poliitikalla on merkitystä niihin asioihin, joihin katulasten tulee ensisijaisesti huomionsa kiinnittää ja minkälaiseksi heidän päivärutiininsa muodostuvat. Valtioiden tulisi siis antaa huomiota työlleen katulapsien parissa.

Olen henkilökohtaisesti hyvin pettynyt yleisesti katsoen valtioiden toimiin katulapsien hyväksi, voisin sanoa niiden tekemättä jättämisestä. On upeaa, että järjestöjä löytyy katulapsityöhön, niitäkin on kuitenkin tutkittava ja muistettava niiden lähtökohdat ja mahdollisuudet. Sen ymmärtäminen, miten katulapset maailmaansa tarkastelevat, on lasten auttamiseksi tehtävän työn kannalta lähtökohtainen ideologia.

LÄHTEET

Dabier, N. & Athale, N. 2011. From Street to Hope. Faith Based and Secular Programs in Los Angeles, Mumbai and Nairobi for Street Living Children. India: SAGE Publications India Pvt Ltd.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. uud. p. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kielland, A. & Tovo, M. 2006. Children at work, child labor practices in Africa. United States of America: Lynne Rienner Publishers.

Kulttuurikameleonttien www-sivut. Viitattu 30.12.2011.
<https://www.kulttuurikameleotit.com>

Marrengula, Miguel. 2010. Addressing Socio-cultural Animation as Community Based Social Work with Street Children in Maputo, Mozambique. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Peurala, Pauliina. 2001. Kun kotina toimii katu –katulasten tarpeiden tyydytys heidän omien näkemystensä valossa. Pro gradu -tutkielma. Tampereen Yliopisto: Sosiaali-politiikan laitos.

Ruokolainen, L. 1999. Katulapsi länsimaista lapsuuskäsitystä kyseenalaistamassa. Pro gradu -tutkielma. Tampereen Yliopisto: (*mikä laitos?? esim. viestinnän laitos)

Sayed, B. 2012. Turvakodin johtaja, Hope Village Society. Kairo. Henkilökohtainen tiedonanto 27.1.2012.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

